

Ontwerp van decreet over dierenwelzijn

Samenvatting

De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht om de wet aan te passen aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn, met als gevolg dat de Dierenwelzijnswet geen volledig samenhangend kader meer vormt. Door middel van voorliggend ontwerp van decreet wordt gezorgd voor een samenhangend en sluitend regelgevend kader voor alle segmenten van het dierenwelzijnsbeleid.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering en inhoud

De bescherming van het dierenwelzijn is sinds de Zesde Staatshervorming een gewestelijke aangelegenheid. Daar waar de federale overheid voordien bevoegd was voor het dierenwelzijn zijn het momenteel de gewesten die ieder voor hun grondgebied het beleid voor het dierenwelzijn moeten uitstippelen én controleren. Dit wil zeggen dat de gewesten sinds 1 juli 2014 bevoegd zijn zowel voor het vaststellen van regels met betrekking tot het dierenwelzijn als bevoegd zijn voor de controle ervan. Het begrip 'dierenwelzijn' is blijkens de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet op de Zesde Staatshervorming zeer ruim en betreft de aangelegenheden geregeld door of krachtens de Dierenwelzijnswet.¹

De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986.² De Dierenwelzijnswet en haar uitvoeringsbesluiten regelden tot 2014 voor de drie gewesten op uniforme wijze het beleid inzake dierenwelzijn. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht zowel door de federale overheid tot 2014 als door de gewesten sinds 2014, aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn. Als gevolg daarvan vormt de Dierenwelzijnswet geen volledig samenhangend kader meer. Voorliggend ontwerp van decreet zorgt voor een samenhangend en sluitend regelgevend kader voor alle segmenten van het Vlaams dierenwelzijnsbeleid, van de landbouwhuisdieren, tot de gezelschapsdieren, de proefdieren, de dierentuindieren en de exotische dieren. Dit is het resultaat van een evaluatie ten gronde van de huidige Dierenwelzijnswet en een bevraging van de stakeholders.

De Dierenwelzijnswet betreft een wetgeving gericht op de bescherming én het welzijn van dieren als voelende wezens. Dit basisgegeven wordt benadrukt en versterkt in huidige Codex. Dieren hebben omwille van hun vermogen om te lijden en te voelen een bijzonder statuut, dat afwijkt van voorwerpen, en genieten een bijzondere bescherming, die in de Codex gewaarborgd wordt. De vele wetenschappelijke inzichten hebben er in elk geval toe geleid dat dieren de status van voorwerp ontgroeid zijn. Om het in de woorden van Jeremy Bentham, Engels

¹ MvT, Parl.St. Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 153.

² Wet van 14 augustus 1986 'betreffende de bescherming en het welzijn der dieren', *B.S.* 3 december 1986.

filosoof en jurist uit de 18^e eeuw, te zeggen: *"The question is not, Can they reason nor, Can they talk? But, Can they suffer? Why should the law refuse its protection to any sensitive being?"*

De Dierenwelzijnswet is federaal uitgewerkt geweest als een kaderwet die uitgevoerd wordt door uitvoeringsbesluiten. Deze filosofie werd behouden bij de Codex. Dat houdt in dat de algemene lijnen in de Codex staan en de details van de dierenwelzijnsregels in besluiten worden opgenomen.

De indeling van de Vlaamse Codex Dierenwelzijn ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Hoofdstuk 2. Het houden van dieren

Afdeling 1. Algemene beginselen

Onderafdeling 1. Dieren die gehouden mogen worden

Onderafdeling 2. Voorwaarden met betrekking tot het houden van dieren

Onderafdeling 3. Identificatie en registratie van honden en katten

Onderafdeling 4. Zwervende, verloren en achtergelaten dieren

Onderafdeling 5. Fokkerij van honden en katten

Afdeling 2. Dieren gehouden door professionelen

Afdeling 3. Het gebruik van dieren

Hoofdstuk 3. De handel in dieren

Hoofdstuk 4. Vervoer van dieren

Hoofdstuk 5. Invoer en doorvoer van dieren

Hoofdstuk 6. Doden van dieren

Hoofdstuk 7. Ingrepen op dieren

Hoofdstuk 8. Dieronvriendelijke producten

Hoofdstuk 9. Dierproeven

Hoofdstuk 10. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Hoofdstuk 11. Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Hoofdstuk 12. Controle, handhaving en bestrafing

Hoofdstuk 13. Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens

Hoofdstuk 14. Wijzigingsbepalingen

Hoofdstuk 15. Slotbepalingen

B. Totstandkomingsprocedure

1. Adviezen Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens + Gegevensbeschermingsautoriteit

Op de Vlaamse Regering van 14 juli 2023 werd voorliggend voorontwerp van decreet principieel goedgekeurd (VR 2023 1407 DOC.0779), met het oog op het bekomen van de adviezen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) en de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA).

Op 12 september 2023 verleende de VTC zijn advies (advies met nr. 2023/112) over voorliggend voorontwerp van decreet. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, voor zover daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:

- de correcte rechtsgrond aangeven, eventueel in de memorie van toelichting;
- alle essentiële elementen van alle geplande gegevensverwerkingen bepalen;
- bewaartermijnen specifiek vermelden;
- artikel 64 m.b.t. de rechten van betrokkenen herschrijven;
- de transparantiemaatregelen uitwerken.

De opmerkingen van de VTC werden verwerkt zoals hierna zal worden toegelicht:

- Rn. 12, p. 3: De VTC beveelt aan de rechtvaardigingsgrond toe te voegen aan het ontwerp, minstens in de memorie van toelichting.

=> Reactie: Er is vooreerst sprake van een verwerking noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen, en verder is er sprake van een verwerking noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen, en tenslotte is er sprake van een verwerking die noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (cf. artikel 6, lid 1, b), c) en e), AVG-Verordening).

- Rn. 25, p. 5: De VTC adviseert dat de doeleinden per categorie verwerkingen (bv. erkenningsdossiers behandelen en handhaving) nader bepaald worden.

=> Reactie: Het doel voor de gegevensverwerking zoals opgenomen in dit ontwerp kan telkenmale uit de tekst van het decreet afgeleid worden, dan wel wordt minstens in de memorie van toelichting bij het betrokken artikel toegelicht.

- Rn. 28, p. 6: De verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG dient bij voorkeur op decretaal niveau te worden opgenomen.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie toevoeging in het artikel 40, §3, en nieuw artikel 76, §1, eerste lid, van het ontwerp.

- Rn. 33, p. 7: De categorieën betrokkenen worden niet opgelijst in het ontwerp.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie nieuw artikel 76, §1, tweede lid.

- Rn. 34, p. 7: De categorieën van persoonsgegevens zijn niet voldoende aangeduid.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie nieuw artikel 76, §1, derde lid.

- Rn. 48, p. 8: In het ontwerp dienen de maximale bewaartermijn(en) van de met het oog op de onderscheiden doeleinden voor deze verwerking van persoonsgegevens voorzien te worden, of toch minstens criteria opgenomen te worden die toelaten deze bewaartermijn(en) te bepalen zodat nagegaan kan worden of voldaan is aan de vereisten van de AVG.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan, zie nieuw artikel 76, §2 van het ontwerp. Voor het bepalen van de bewaartermijnen sluit het ontwerp aan bij de algemene systematiek, vooropgesteld in artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet, waarbij er criteria worden opgenomen die toelaten de bewaartermijn te bepalen. Alleen de bewaartermijn, als vermeld in artikel 40, voor het bewaren van camerabeelden in slachthuizen, blijft behouden.

- Rn. 49-50, p. 8: Er moeten bepalingen over juistheid en actualisering worden opgenomen, eventueel door te verwijzen naar bestaande bepalingen.

=> Reactie: De verplichting dat de persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd, vloeit voort uit artikel 5, lid 1, d) AVG-Verordening, en rust op het Departement Omgeving als gegevensverwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG. Voor unieke identificatie van betrokkenen gebruikt het Departement Omgeving bovendien het rijksregisternummer en vraagt het de actuele gegevens op bij het rijksregister.

- Rn. 52, p. 9: De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen zoals bedoeld in randnummer 51, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

=> Reactie: Op de website van de entiteit bevoegd voor dierenwelzijn binnen het Departement Omgeving wordt een uitgebreide privacyverklaring gepubliceerd waarin onder meer bepalingen opgenomen zullen worden inzake de rechten van betrokkenen zoals het recht van inzage en het recht op rectificatie.

- Rn. 54, p. 9: De VTC vraagt waarom er in het artikel 64 van het ontwerp een beroep gedaan wordt op de punten e) en h), van artikel 23, lid 1, AVG (en bijvoorbeeld niet op punt d) of i).

=> Reactie: Het artikel 77 van het ontwerp (voorheen artikel 64) wordt in die zin aangepast waarbij er ook verwezen wordt naar het punt d) en i) in kwestie.

- Rn. 55, p. 10: De VTC stelt dat er sprake is van een tegenstrijdigheid met artikel 10/5 van het e-GOV decreet wat de taken van de VTC betreft.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande regeling, zoals ze nu uniform in de diverse handhavingsluiken van Vlaamse regelgeving is opgenomen, over te nemen. Als *lex specialis* heeft huidig ontwerp voorrang op de regeling van het e-GOV decreet als *lex generalis*.

- Rn. 55, p. 10: De VTC stelt dat het niet duidelijk is hoever de discretionaire bevoegdheid gaat om de rechten niet toe te passen.

=> Reactie: De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om desgevallend nadere regels uit te werken in uitvoeringsbepalingen. (cf. aanpak in artikel 5, §3, tweede lid (in fine) Kaderdecreet Vlaamse Handhaving).

- Rn. 57, p. 11: De VTC adviseert dat in het ontwerp in plaats van "niet toe te passen" gesproken wordt van "beperken" van de rechten.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande regeling, zoals ze nu uniform in de diverse handhavingsluiken van Vlaamse regelgeving is opgenomen, te behouden, hetgeen eveneens binnen de perken is van artikel 23 AVG-Verordening.

Het advies van de GBA van 29 september 2023 verwijst naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023. Dit advies geeft geen aanleiding tot overige aanpassingen van het principiële goedgekeurde voorontwerp van decreet.

2. Advies afdeling Wetgeving van de Raad van State:

De afdeling Wetgeving van de Raad van State verstreekt betreffende dit voorontwerp van decreet haar advies nr. 74.797/3 op 25 januari 2024. De Raad maakte in haar advies de hierna volgende opmerkingen:

- Rn. 3.1, p. 5-6: De Raad van State vraagt dat in de memorie van toelichting enige duiding wordt verstrekt over het waarom een subsidieregeling cf. artikel 78 wordt verstrekt voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, terwijl er sprake zou kunnen zijn van een overlappende subsidieregeling in de zin van artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, inzake het revalideren van gekwetste in het wild levende diersoorten.

=> Reactie: Een opvangcentrum voor wilde dieren in nood betreft een gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen en ook toegankelijk is voor bezoekers (cf. definitie, vermeld in artikel 3, 21°). Doelstelling is in deze niet het natuurbehoud, maar wel het dierenwelzijn. De ontworpen subsidieregeling heeft wel degelijk een ruimer toepassingsgebied dan artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997, dat de Vlaamse Regering machtigt om maatregelen te nemen, met inbegrip van subsidies, inzake het revalideren van

gekwetste in het wild levende diersoorten. Er kan hierbij gedacht worden aan de opvang van wilde dieren die werden verlaten of mishandeld en dus niet per definitie gekwetst werden in het wild. In tegenstelling tot wat de Raad stelt, gaat het hier dus niet om een volledig overlappende subsidieregeling als deze bedoeld in artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997 waardoor de voorliggende machtiging nuttig en noodzakelijk wordt geacht. Het is tenslotte ook niet de bedoeling dat de begunstigen moeten kiezen tussen de verschillende subsidiestelsels.

- Rn. 3.1, p. 6: Voor wat betreft de bepalingen inzake de dieren die niet gehouden mogen worden (artikelen 8, §1, en 9, §1, van het voorontwerp) zal op zijn minst in de memorie van toelichting moeten verduidelijkt worden hoe de verhouding tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake natuurbehoud en natuurbescherming is.

⇒ Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 8 wordt in die zin verduidelijkt. De toelichting bij het artikel 9 daarentegen licht reeds op voldoende wijze de verhouding tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake natuurbescherming en natuurbehoud toe, met dien verstande dat deze laatste voorrang heeft.

Verder wordt ook de volgende technische correctie in artikel 9 van het ontwerpdecreet doorgevoerd: in paragraaf 2, eerste lid, punt 6° wordt niet enkel verwezen naar de handelingen die zijn uitgevoerd met toepassing van artikel 14 maar tevens van artikel 15 van dit decreet.

- Rn. 3.2, p. 8: Wat betreft de subsidieregeling in artikel 23 van het voorontwerp dient in de memorie van toelichting enige duiding te worden verstrekt over de verhouding tot de steunregeling in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de reeds bestaande implementatie ervan in de interne rechtsorde.

⇒ Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 23 wordt in die zin verduidelijkt.

- Rn. 3.2, p. 8: Voor verplichtingen en verboden zal op zijn minst in de memorie van toelichting moeten worden verduidelijkt wat de verhouding is tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake landbouw, althans indien niet uitdrukkelijk is voorzien in een uitzondering ten aanzien van landbouwers of landbouwactiviteiten, zoals het geval is voor artikel 39, § 3, van het voorontwerp.

⇒ Reactie: De voorliggende ontwerpregelgeving en haar uitvoeringsbesluiten bestaan naast de landbouwregelgeving. Doelstelling is de bescherming van het welzijn van de dieren, en dit ongeacht of de betrokken landbouwhuisdieren gehouden worden door landbouwers dan wel door particulieren, dit tenzij anders uitdrukkelijk bepaald. Er is geen overlap met de regelgeving inzake landbouw.

- Rn. 4, p. 9: In artikel 16, §1, eerste lid, van het voorontwerp moet de zinsnede „, met inbegrip van de gezondheid,“ worden weggelaten.

⇒ Reactie: Artikel 16, §1, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 5.2-5.3, p. 13-14: In zoverre de ontworpen bepalingen voorzien in een *verbod op het verhandelen* van halsbanden die elektrische prikkels toedienen (artikel 11 van het voorontwerp) en van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn (artikel 45 van het voorontwerp), wordt de federale bevoegdheid inzake productnormen betreden en kunnen die bepalingen geen doorgang vinden. Dat neemt niet weg dat een beroep zou kunnen worden gedaan op de in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden, maar daartoe is vereist dat de ontworpen maatregelen als noodzakelijk kunnen worden beschouwd voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, dat de aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en dat de weerslag van de ontworpen bepalingen op die aangelegenheid slechts marginaal is.

=> Reactie: Voor wat betreft de bevoegdheid inzake productnormering dient vooreerst vastgesteld te worden dat het artikel 6, §1, II, tweede lid, 1^o van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' dat de federale overheid bevoegdheid geeft tot het vaststellen van produktnormen en waarnaar door de Raad verwezen wordt, uitdrukkelijk betrekking heeft op aangelegenheden van het leefmilieu en het waterbeleid. Een gelijkaardige uitzondering op de gewestelijke bevoegdheid wordt niet vermeld bij de aangelegenheden van het dierenwelzijn onder artikel 6, §1, XI van de bijzondere wet in kwestie.

Verder dient ook verwezen naar de volgende twee adviezen van de afdeling wetgeving van de Raad van State om tot de bevoegdheid van de gewesten te besluiten bij het invoeren van een handelsverbod inzake het beleidsveld van het dierenwelzijn:

(a) Het advies met nr. 55.717/3 van 14 april 2014 over het ontwerp van het Koninklijk Besluit 'betreffende het verbod op het op de markt brengen van producten die schadelijk zijn voor het dierenwelzijn':

Er werd via dit ontwerp van KB meer precies beoogd een verbod om bepaalde producten, die schadelijk geacht worden voor het dierenwelzijn, op de markt te brengen. Het betrof producten waarvan het actief bestanddeel lijm is, bestemd voor het immobiliseren van gewervelde dieren door verkleving, met het oog op hun verdelging. De rechtsgrond van het KB werd toen gezocht in de wet op de productnormering (nl. de wet van 21 december 1998 'betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers'). De Raad van State was het hier echter niet mee eens en stelde dat de rechtsgrond in de Dierenwelzijnswet zou moeten gevonden worden en niet in de wet op de productnormering. (...)

(b) Het advies met nr. 67.713/1/V van 14 augustus 2020 over het wetsvoorstel 'tot instelling van een verbod op het gebruik van kangoeroes voor commercialisering, commerciële productie en fabricage':

De indieners beoogden een invoerverbod voor kangoeroevlees en afgeleide producten door te stellen dat in Australië kangoeroes 'op grote schaal bejaagd en afgeslacht' worden op een wijze die ontoelaatbaar dierenleed veroorzaakt. In het randnummer 4 op pagina 4 van zijn advies besloot de Raad dat de beoogde maatregel een gewestbevoegdheid uitmaakte op basis van de volgende redenering: 'Krachtens het door de bijzondere wet van 6 januari 2014 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming' ingevoegde artikel 6, § 1, XI, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' behoort het dierenwelzijn tot de gewestaangelegenheden. Bijgevolg komt het aan de gewesten toe om uit te maken of de preventie van dierenleed vereist dat de invoer van kangoeroeproducten en de doorvoer van deze producten via het betrokken gewest verboden wordt. Ook indien het instellen door een gewest van een invoerverbod op kangoeroeproducten problemen kan opleveren, gelet op het vrij verkeer van goederen tussen de deelstaten onderling, doet dit geen afbreuk aan de vaststelling

dat de door de indieners van het voorstel beoogde maatregel in wezen een gewestbevoegdheid uitmaakt.'

Te stellen dat de productnormering om een federale bevoegdheid inzake materies van dierenwelzijn gaat, kan dus niet gevolgd worden.

In ondergeschikte orde wordt een beroep gedaan op het in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden:

- Voor artikel 45 van het ontwerpdecreet zal bij de uitvoering ervan voor welbepaalde producten aangetoond worden dat aan de drie betrokken voorwaarden voldaan wordt. Gelet op de delegatie aan de Vlaamse Regering in de ontworpen bepaling wordt door de Raad van State aanvaard dat op het niveau van het uitvoeringsbesluit een beroep wordt gedaan op de impliciete bevoegdheden;
- Voor artikel 11 van het ontwerpdecreet wordt door de Raad van State bevestigd dat de ontworpen maatregel noodzakelijk wordt beschouwd voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest en dat het niet gaat om een algemeen verbod. Het gegeven dat de handhaving van een verbod op het gebruik van de halsbanden die elektrische prikkels toedienen, zeer moeilijk zou zijn zonder het instellen van een verbod op de verkoop ervan, volstond voor de Raad om te besluiten dat voldaan is aan de voorwaarde van de noodzakelijkheid wat betreft het verbod op het in de handel brengen, vervat in artikel 11 van het ontwerpdecreet. Verder stelde de Raad dat het niet gaat om een algemeen verbod op het gebruik van producten met betrekking tot dieren, maar enkel van specifieke producten met betrekking tot honden en katten, namelijk van halsbanden die elektrische prikkels toedienen. Bovendien wordt voorzien in een uitzondering voor elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining. De aangelegenheid leent zich met andere woorden tot een gedifferentieerde regeling waarbij de weerslag van de ontworpen bepaling op de federale aangelegenheid slechts marginaal is.

- Rn. 6.1, p. 16: Het verplichten van de lokale politie om per zone van de lokale politie een verantwoordelijke dierenwelzijn aan te duiden, grijpt in op de organisatie van de politie, hetgeen een federale bevoegdheid is. De ontworpen bepaling kan enkel doorgang vinden indien een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden. In de memorie van toelichting zal op een meer omstandige wijze moeten worden aangetoond dat voldaan is aan de voorwaarden om een beroep te kunnen doen op de impliciete bevoegdheden.

=> Reactie: Overeenkomstig artikel 10 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen kunnen decreten rechtsbepalingen bevatten in aangelegenheden waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest niet bevoegd zijn, voor zover die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Naast het noodzakelijke karakter heeft het Grondwettelijk Hof nog twee supplementaire voorwaarden gesteld: de aangelegenheid moet zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en de weerslag ervan op de bevoegdheid van de andere overheid mag slechts marginaal zijn. De voormelde voorwaarden worden *in casu* vervuld. Het is belangrijk dat de bestaande samenwerking die er reeds is op het terrein tussen de lokale politie en de inspecteurs van Dierenwelzijn Vlaanderen ook te bevestigen op decretaal niveau. De betrokken bepaling in het ontwerp van decreet wenst de goede verstandhouding en samenwerking, die er momenteel reeds is, tussen de betrokken handhavingsdiensten te formaliseren, te stroomlijnen en te uniformiseren. Dit dient de efficiëntie. Officiële aanspreekpunten maken een uniforme handhaving van het dierenwelzijnsbeleid op lokaal niveau efficiënter en effectiever dan door middel van de individuele contacten die er momenteel reeds zijn. Ze maken ook het voorzien van opleidingen aan de lokale politiekorpsen die instaan voor de zorg voor het dierenwelzijn des te eenvoudiger.

Het investeren in opleidingen gericht op dierenwelzijn vormt een belangrijke schakel in een correcte handhaving op het terrein. De ontworpen bepaling is met andere woorden noodzakelijk en belangrijk voor de uitoefening van de bevoegdheid inzake dierenwelzijn.

- Rn. 8, p. 18: Wat betreft de artikelen 11, 38 en 45 van het voorontwerp, die voorzien in een verbod op het gebruik van bepaalde producten of in een verbod om ze te verhandelen, is een aanmelding vereist bij de Europese Commissie overeenkomstig richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 'betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij'. Het gaat immers telkens om een technisch voorschrift in de zin van artikel 1, lid 1, f), van die richtlijn. Wat betreft de artikelen 38, derde lid (in tegenstelling tot het eerste lid), en 45 van het voorontwerp kan evenwel met die aanmelding worden gewacht tot de uitwerking van de besluiten waarbij die bepalingen worden uitgevoerd, aangezien het pas dan duidelijk zal zijn om welke producten het precies gaat.

=> Reactie: Aanmelding bij de Europese Commissie conform de Richtlijn 2015/1535 is gebeurd, zowel naar aanleiding van voorliggend ontwerpdecreet als naar aanleiding van het decreet van 22 april 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staats hervorming' (dit laatste voor wat betreft het artikel 11 van het ontwerpdecreet, hetwelk een herhaling vormt van het artikel 3 van het decreet van 22 april 2022).

- Rn. 11, p. 20: Aan artikel 4 van het voorontwerp kan een reële draagwijdte worden verleend indien zou worden gepreciseerd dat met het erin vervatte beginsel dat een dier een levend wezen is met gevoel dat bijzondere bescherming geniet, rekening moet worden gehouden bij de uitvoering en de toepassing van het aan te nemen decreet. Een gelijkaardige bepaling treft men aan in artikel 13 VWEU.

=> Reactie: Dit principe wordt in de memorie onder het artikel 4 van het ontwerpdecreet opgenomen.

- Rn. 12, p. 21-22: Het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel houdt in dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Artikel 6 van het voorontwerp dat bepaalt dat niemand zonder noodzaak het welzijn van een dier op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak mag schaden, behoeft precisering.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 6 van het ontwerpdecreet wordt verder gepreciseerd.

- Rn. 13, p. 22: In het artikel 6 schrijve men duidelijkheidshalve "het welzijn van het dier" in plaats van "zijn welzijn".

=> Reactie: Artikel 6 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 15, p. 22: In artikel 8, §3, van het voorontwerp dient verduidelijkt te worden dat de bevoegdheid die aan de Vlaamse Regering wordt verleend, het enkel mogelijk maakt om in individuele gevallen het houden van bepaalde dieren te verbieden en niet om bij een algemene regel het houden ervan te verbieden.

=> Reactie: Artikel 8,§3, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 16.2, p. 23: De verantwoording voor de uitzondering vermeld in artikel 9, §2, eerste lid, 8°, van het voorontwerp moet worden aangevuld. Hoe dan ook moet die datum allicht worden aangepast indien de datum van inwerkingtreding van het aan te nemen decreet wordt aangepast. Er zou tevens het beste in een uitdrukkelijke delegatie worden voorzien.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij artikel 9, §2, van het ontwerpdecreet wordt in die zin verder aangevuld. Tevens wordt de datum in het artikel zelf aangepast en in lijn gebracht met de nieuwe datum van inwerkingtreding van het ontwerpdecreet (d.i. 1 januari 2025). Tenslotte wordt ook in een delegatie aan de Vlaamse Regering voorzien.

- Rn. 16.3, p. 23: Het lijkt raadzaam om in het tweede lid van paragraaf 2, tweede lid van artikel 9 van het voorontwerp te bepalen dat rekening moet worden gehouden met het standstill-beginsel bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het voorontwerp.

=> Reactie: Aangezien het standstill-beginsel bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het ontwerpdecreet sowieso van toepassing is, is er geen meerwaarde dit in het artikel 9, §2, tweede lid, te herhalen. Het leidt integendeel enkel tot meer onduidelijkheid, omdat de indruk zou worden gewekt dat het niet van toepassing is in de andere artikelen van het ontwerpdecreet.

- Rn. 17, p. 24: Het zou coherenter zijn om het tweede en derde lid van artikel 10, §2, van het voorontwerp samen te voegen door te bepalen dat een dier enkel gewoonlijk of constant kan worden vastgemaakt of opgesloten indien het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgt, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, en dat in geen geval de bewegingsvrijheid van het dier zodanig wordt beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld. Bovendien sluit het "gewoonlijk of constant" vastmaken en opsluiten in het derde lid niet aan op het "constant" vastmaken of opsluiten in het tweede lid.

=> Reactie: Het tweede en derde lid van paragraaf 2 van artikel 10 worden samengevoegd in een lid. Tevens wordt nu telkens in de twee zinnen in kwestie gesproken over "gewoonlijk of constant" vastmaken of opsluiten. Er werd evenwel geopteerd om het principe te behouden dat dieren niet gewoonlijk of constant mogen worden vastgemaakt of opgesloten.

- Rn. 18, p. 25: Als het de bedoeling is om ook *andere of bijkomende* regels uit te vaardigen met betrekking tot het houden van dieren, bijvoorbeeld met het oog op de implementatie van Europese rechtsregels, naast de elementen die nu worden geregeld in de paragrafen 1 tot 5 van artikel 10 van het voorontwerp, is het raadzaam om te bepalen dat, onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9, de Vlaamse Regering voor het houden van specifieke soorten en categorieën van dieren bijkomende regels kan uitvaardigen.

=> Reactie: Artikel 10, §6, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 19, p. 25: De vraag rijst of er in artikel 11, eerste lid, van het voorontwerp niet beter wordt geschreven over "laten dragen", zoals in de bestaande bepaling, omdat het in de praktijk moeilijk kan zijn om vast te stellen wie de halsband heeft *aangedaan*, terwijl de persoon die het feitelijke toezicht heeft over het dier op het ogenblik dat het die halsband draagt, wel beschouwd kan worden als de persoon te zijn die het dier die halsband *laat dragen*.

=> Reactie: Artikel 11 werd in die zin aangepast.

- Rn. 20.2, p. 26: Overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 98/58/EG zal de Europese Commissie in kennis moeten worden gesteld van de aan te nemen regeling bedoeld in artikel 12, tweede lid, van het voorontwerp.

=> Reactie: Het nodige wordt gedaan voor een aanmelding aan de Europese Commissie overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 98/58/EG en dit na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van huidig ontwerpdecreet.

- Rn. 21, p. 27-28: De vermelding in de memorie van toelichting dat "[n]ieuw is dat bepaald wordt dat de voormelde eigenaar een vergoeding verschuldigd is voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet teruggeist, en door wie de kosten in kwestie kunnen teruggevorderd worden", moet worden weggelaten, aangezien in het huidige artikel 9, §2, vijfde lid, van de wet van 14 augustus 1986 al een dergelijke bepaling voorkomt.

=> Reactie: De betreffende toelichting werd in de memorie van toelichting behouden maar in plaats van te stellen dat het gaat om een nieuwe bepaling wordt nu vermeld dat het gaat om een bevestiging van een bestaande bepaling.

- Rn. 22, p. 28: Indien een delegatie van verordenende bevoegdheid wordt beoogd in het artikel 16, §2, eerste lid van het voorontwerp, kan dat beter uitdrukkelijk worden vermeld, bijvoorbeeld door te schrijven dat de Vlaamse Regering *nadere regels kan bepalen* aangaande het kweken van honden en katten, om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

=> Reactie: Artikel 16, §2, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 24, p. 28: Het is raadzaam om in artikel 17, §2, van het voorontwerp tevens te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van de procedure voor het aanvragen en verlenen van de erkenning en voor het schorsen en intrekken ervan.

=> Reactie: Artikel 17, §2, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 25, p. 29: Artikel 17, §2, derde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de Vlaamse Regering de erkenningsvoorwaarden voor de erkenning van dierentuinen *kan* vaststellen op advies van een comité van deskundigen die ze opricht, hierna

de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen. Door deze formulering kan de indruk ontstaan dat het advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie facultatief is. Als dat niet de bedoeling is, schrijve men: *"De Vlaamse Regering stelt de voorwaarden voor de erkenning van dierentuinen vast op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie."*

=> Reactie: Artikel 17, §2, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 26, p. 29: Het is raadzaam om in artikel 17, §2, derde lid, van het voorontwerp te voorzien in een delegatie aan de Vlaamse Regering om de samenstelling en de werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie te bepalen en eventueel om de vergoeding van de leden ervan te regelen.

=> Reactie: Artikel 17, §2, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 27, p. 29: Overeenkomstig artikel 17, §3, van het voorontwerp kunnen dierenasielen door de Vlaamse Regering worden vrijgesteld van de retributie voor het aanvragen van de erkenning. Dit moet kunnen worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 17 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang.

- Rn. 28-29, p. 29-30: De wijze waarop een natuurlijke persoon "onderdeel" kan zijn van een dierenasiel moet nader worden verduidelijkt, bijvoorbeeld door te vermelden dat het om een natuurlijke persoon gaat die aan dezelfde voorwaarden voldoet als het dierenasiel. De vraag rijst wel of die natuurlijke persoon aan alle voorwaarden wordt onderworpen als het dierenasiel, met inbegrip van de erkenningsvereiste. Indien dat niet het geval is, moet worden bepaald over welke voorwaarden het dan wel gaat. In elk geval schrijve men "te laten inzetten" in plaats van "in te zetten".

=> Reactie: In artikel 18, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt een delegatie voorzien aan de Vlaamse Regering om de voorwaarden te bepalen waaraan gastgezinnen zijn onderworpen. Tevens wordt nu gesproken over "te laten inzetten" in plaats van "in te zetten".

- Rn. 30, p. 30: Bij artikel 19, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om subsidies te verlenen aan erkende dierenasielen. Er zal moeten kunnen worden verantwoord, in het licht van het gelijkheidsbeginsel, waarom niet wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van andere inrichtingen waarvoor is voorzien in een verplichte erkenning. Een zelfde opmerking geldt voor artikel 78 van het voorontwerp, waarbij wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 19 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien zowel voor wat betreft de dierenasielen als voor wat betreft de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang.

- Rn. 31, p. 30: Overeenkomstig artikel 19, tweede lid, van het voorontwerp bepaalt de Vlaamse Regering de "nadere regels", met betrekking tot de voormelde subsidies. De draagwijdte van die machtiging is niet duidelijk. Ofwel wordt er mee louter herinnerd aan de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, maar in dat geval is de bepaling overbodig en moet ze worden weggelaten. Ofwel wordt er meer mee beoogd dan hetgeen voortvloeit uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de regering, maar dan moet de toegekende delegatie worden gespecificeerd.

=> Reactie: De delegatie, vermeld in artikel 19, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt nader gespecificeerd.

- Rn. 33, p. 33: Wat betreft het kweek- en invoerverbod is een bijkomende verantwoording vereist, die in de memorie van toelichting moet worden opgenomen.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 21 van het ontwerpdecreet wordt een bijkomende verantwoording opgenomen in functie van het kweek- en invoerverbod in kwestie. Daarnaast wordt de delegatie aan de Vlaamse Regering, vermeld in punt 2° van het tweede lid, uitgebreid en wordt bepaald dat deze ook betrekking kan hebben op punt 1° van het tweede lid.

- Rn. 34.2, p. 35: De uitgestelde inwerkingtreding moet bijkomend worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel, aangezien daardoor een concurrentieel voordeel lijkt te worden geboden aan de betrokken houderijen, in vergelijking met houderijen die reeds voor 1 januari 2036 bestaande kooisystemen vervangen of die voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen (en die de eventuele omgevingsvergunningsaanvraag pas vanaf 14 juli 2023 hebben ingediend). In elk geval zal de datum van 1 januari 2024 moeten worden opgeschoven tot een datum na de bekendmaking van het aan te nemen decreet.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 22 van het ontwerpdecreet wordt een bijkomende verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang. Tevens wordt de datum van inwerkingtreding opgeschoven naar 1 januari 2025 (i.p.v. 1 januari 2024).

- Rn. 35, p. 35-36: De gemachtigde verklaarde dat de Vlaamse Regering op grond van de delegatie vermeld in artikel 22, eerste lid, tweede zin, van het voorontwerp om de modaliteiten van het verbod te bepalen, kan verduidelijken welke huisvestingssystemen onder kooisystemen vallen. Dit kan beter met zoveel woorden worden bepaald. Indien met de "flankerende maatregelen" subsidies worden bedoeld, moet dit eveneens met zoveel woorden worden bepaald en is het raadzaam om de Vlaamse Regering bovendien te machtigen de subsidievoorwaarden, het bedrag van de subsidies, de procedure voor aanvraag en toekenning, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht te regelen. Indien nog andere maatregelen worden beoogd, moeten die eveneens voldoende specifiek worden omschreven.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande machtiging aan de Vlaamse Regering om de modaliteiten van het verbod te bepalen, te behouden en

niet op de suggestie van de Raad op dit punt in te gaan om de machtiging te verengen. Met flankerende maatregelen worden verder geen subsidies bedoeld maar overige ondersteunende of begeleidende maatregelen.

- Rn. 36, p. 36: Het is raadzaam om in artikel 23 van het voorontwerp in de nadere specificering van de delegatie in het tweede lid in punt 1° ook melding te maken van het bedrag van de subsidies, in punt 2° ook melding te maken van de toekenningsprocedure (naast de aanvraagprocedure) en in punt 3° ook de uitbetaling en de verantwoording van de subsidies te vermelden.

=> Reactie: Artikel 23 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 37, p. 36: In artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp moet worden verwezen naar "het eerste lid, 9°" in plaats van naar "het eerste lid, 10°".

=> Reactie: Artikel 24, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 38, p. 36: Als onderdeel van de definitie van de term "paardencarrousel" in artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp wordt gewag gemaakt van paardachtigen die bereden worden door het publiek "of als trekkraft worden gebruikt", wat een nieuw element is in vergelijking met de definitie in het huidige artikel 6ter, eerste lid, 2°, van de wet van 14 augustus 1986.

=> Reactie: Artikel 24, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt aangepast waarbij de zinsnede "of als trekkraft worden gebruikt" wordt geschrapt, dit aangezien het niet de bedoeling is om het verbod uit te breiden.

- Rn. 42, p. 38: Overeenkomstig artikel 30, eerste lid, 5°, van het voorontwerp is het verboden om dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud *of daarmee gelijkgesteld* zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen. Aangezien die gelijkstelling niet in het voorontwerp wordt geregeld en niet bij voorbaat duidelijk is welke personen worden gelijkgesteld met personen van minder dan 18 jaar oud, is het raadzaam om gebruik te maken van bestaande begrippen uit het personenrecht.

=> Reactie: Artikel 30, eerste lid, 5°, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast waarbij gebruik gemaakt wordt van bestaande begrippen uit het personenrecht.

- Rn. 43, p. 39: Er moet bij artikel 30, tweede lid, van het voorontwerp worden gepreciseerd of het gaat om een regelgevende bevoegdheid, dan wel om een individuele beslissingsbevoegdheid. Indien het de bedoeling is dat de Vlaamse Regering criteria bepaalt voor het toestaan van afwijkingen op dat verbod, moet dat eveneens worden gepreciseerd.

=> Reactie: Artikel 30, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 44, p. 39: Met de vermelding "de herkomst" (van de te koop aangeboden dieren) in artikel 31, tweede lid, 2°, van het voorontwerp bedoelt men volgens de gemachtigde het land van oorsprong. Dit moet met zoveel woorden worden bepaald. Die opmerking geldt ook voor artikel 32, tweede lid, 2°, van het voorontwerp.

=> Reactie: Artikel 31, tweede lid, 2°, en artikel 32, tweede lid, 2°, van het ontwerpdecreet worden in die zin aangepast.

- Rn. 45, p. 40: In artikel 32 van het voorontwerp zou er alleszins uitdrukkelijk moeten worden bepaald dat de registratie van de betrokken personen en verenigingen verplicht is, want dat komt nu onvoldoende uit de verf in de ontworpen bepaling.

=> Reactie: Artikel 32 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 46, p. 40-41: De erkenning waarin artikel 3 van verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997 voorziet, heeft ook betrekking op het dierenwelzijn en niet enkel op de diergezondheid en de veiligheid van de voedselketen. Er moet dan ook in artikel 33 van het voorontwerp worden voorzien in een rechtsgrond voor een regeling van die erkenningen door de gewesten, die bevoegd zijn voor het dierenwelzijn, al was het maar om de door de gemachtigde aangehaalde federale erkenning toepasselijk te verklaren wat betreft de gewesten, binnen hun bevoegdheid inzake dierenwelzijn.

=> Reactie: Artikel 33 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 47.2, p. 42: Er kan het best worden bepaald dat het eerste lid van artikel 37 van het voorontwerp in werking treedt op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum en dat die datum wordt bepaald van zodra de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie.

=> Reactie: Artikel 37 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast. Tevens wordt het eerste lid van artikel 37 dat het verbod bevat, juridisch-technisch verduidelijkt.

- Rn. 47.3, p. 42: De tweede zin van het tweede lid van artikel 37 van het voorontwerp dat de Vlaamse Regering machtigt om te voorzien in uitzonderingen op het verbod vermeld in het eerste lid, wordt beter ondergebracht in een nieuw derde lid.

=> Reactie: Artikel 37 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 48, p. 42: De ontworpen verbodsmaatregelen in artikel 38 moeten kunnen worden verantwoord in het licht van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie). Het is raadzaam een dergelijke verantwoording op te nemen in de memorie van toelichting.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 38 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording opgenomen in functie van het vrije verkeer van goederen en de vrijheid van ondernemen.

- Rn. 49, p. 43: In artikel 39 van het voorontwerp (alsook in artikel 40) wordt op verscheidene plaatsen gerefereerd aan (erkende) slachthuizen. De gemachtigde bevestigde dat het best een definitie van die term kan worden opgenomen in artikel 3 van het voorontwerp, namelijk dezelfde definitie als in artikel 2, k), van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 'inzake de bescherming van dieren bij het doden'. Hiermee kan worden ingestemd.

=> Reactie: Artikel 3 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangevuld met een definitie van slachthuizen.

- Rn. 50, p. 43: Overeenkomstig artikel 26, lid 2, tweede alinea, van verordening (EG) nr. 1099/2009 dient een kennisgeving aan de Europese Commissie te worden gedaan van het artikel 39, §3, van het voorontwerp.

=> Reactie: Het nodige wordt gedaan voor een kennisgeving aan de Europese Commissie overeenkomstig artikel 26, lid 2, tweede alinea van verordening nr. 1099/2009 en dit na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van huidig ontwerpdecreet.

- Rn. 51, p. 43-44: De Raad van State beschikt niet over het vereiste inzicht om te kunnen beoordelen of het thuis slachten van pluimvee, konijnen en hazen minder problematisch zou zijn vanuit het oogpunt van dierenwelzijn opdat het beoogde verbod niet zou moeten gelden voor deze diersoorten. Op dat punt moet hij dan ook een voorbehoud formuleren. Het is alleszins raadzaam om deze verschillende behandeling nader te verantwoorden in de memorie van toelichting.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 39 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording opgenomen in functie van de verschillende behandeling tussen de betrokken diersoorten.

- Rn. 53, p. 44: Bij artikel 39, § 3, tweede lid, 2°, *in fine*, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om "hiervan" de nadere regels te bepalen. De delegatie zou beter nader worden geëxpliciteerd, omdat met de huidige formulering de indruk kan ontstaan dat de delegatie niet meer is dan een parafrasering van de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering.

=> Reactie: Artikel 39, §3, tweede lid, 2°, *in fine*, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 54.1, p. 45: Het is raadzaam dat de stellers van het voorontwerp contact zouden opnemen met de diensten van de Europese Commissie om uitsluitsel te verkrijgen over de vraag of de regeling inzake cameratoezicht in overeenstemming is met de bepalingen van verordening (EG) nr. 1099/2009.

=> Reactie: Artikel 40 van het voorontwerp is geïnspireerd op het artikel D.58 van het Waals Dierenwelzijnswetboek dat in eenzelfde cameratoezicht in de Waalse slachthuizen voorziet. Het artikel D.58 van het Waals Dierenwelzijnswetboek werd verder uitgevoerd door het besluit van de Waalse Regering van 8 juli 2021 'inzake de bescherming van dieren bij het doden'. Beide

adviezen van de Raad van State naar aanleiding van de opmaak ervan maken geen gewag van dergelijke bezorgdheid (respectievelijk advies van 21 juni 2018 met nr. 63.442/4 en advies van 8 april 2021 met nr. 69.012/4). Na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van het ontworpen decreet zal er in elk geval kennisgeving aan de Europese Commissie gebeuren conform artikel 26, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 1099/2009 aangezien het gaat om een stringenter nationaal voorschrift.

- Rn. 54.2, p. 46: De doelstelling van de verwerking van persoonsgegevens wordt in het algemeen omschreven als cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van het aan te nemen decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd. Indien het de bedoeling is dat de camerabeelden mogen worden gebruikt voor het opsporen van overtredingen, moet dit uitdrukkelijk worden bepaald. Daarbij moet ook worden vermeld voor welke personen overtredingen worden opgespoord. Indien het de bedoeling is om aan te sluiten bij bepaalde categorieën van personen die worden vermeld in artikel 75, §1, tweede lid, van het voorontwerp moet dat met zoveel woorden worden vermeld. Daarbij moet alvast worden aangestipt dat vervoerders van dieren in die laatste bepaling niet uitdrukkelijk worden vermeld.

=> Reactie: Artikel 40, §1, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin verduidelijkt. Tevens worden de vervoerders van dieren toegevoegd in de opsomming onder het artikel 76, §1, tweede lid, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §1, tweede lid).

- Rn. 58, p. 49: Overeenkomstig artikel 61, lid 1, derde alinea, van richtlijn 2010/63/EU moet in het aan te nemen decreet zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn worden verwezen.

=> Reactie: Er wordt een nieuw artikel opgenomen onder het hoofdstuk 9 dat handelt over dierproeven, waarin wordt bepaald dat het betrokken hoofdstuk voorziet in de gedeeltelijke omzetting van Richtlijn 2010/63/EU.

- Rn. 59, p. 49: Het is twijfelachtig of artikel 2, lid 2, van richtlijn 2010/63/EU, die een specifieke draagwijdte heeft en die niet voorziet in enige uitzondering, overbodig is in het licht van het vrije verkeer van goederen en diensten. Ze kan dan ook het best alsnog worden opgenomen in het voorontwerp.

=> Reactie: Er wordt een nieuw artikel opgenomen onder het hoofdstuk 9 waarin voorzien wordt in een omzetting van het artikel 2, lid 2, van richtlijn 2010/63/EU.

- Rn. 60, p. 49-50: In artikel 61, §2, 6°, van het voorontwerp wordt onder de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds gewag gemaakt van "*de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van artikel 62, §2*". De gemachtigde verklaarde dat daarmee wordt bedoeld op de maatregelen bedoeld in artikel 62, § 2, zevende lid. Dit kan beter worden gepreciseerd.

=> Reactie: Artikel 63, §2, 6°, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 61, §2, 6°) wordt in die zin gepreciseerd.

- Rn. 61, p. 50: In artikel 61, §3, eerste lid, 7°, 8° en 9°, van het voorontwerp wordt bepaald dat de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen worden aangewend voor het verlenen van bepaalde subsidies. Er dient een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering te worden voorzien om voor elk van de betrokken subsidies de subsidievoorwaarden en het bedrag van de subsidies te bepalen, alsook de procedure voor het aanvragen en verlenen van de subsidies, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht.

=> Reactie: In een nieuw laatste lid van artikel 63, §3, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 61, §3) wordt voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering om in die zin de nadere regels te bepalen van de subsidies in kwestie. Tevens wordt de delegatie aan de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen voor het verlenen van de Vlaamse dierenwelzijnspremieën, zoals vermeld in het tweede lid van paragraaf 3, nader gepreciseerd. Tenslotte wordt de eerste alinea in paragraaf 1 dat er een Vlaams Dierenwelzijnsfonds wordt opgericht, geschrapt, dit aangezien het Vlaams Dierenwelzijnsfonds reeds opgericht werd middels het decreet van 19 december 2014 'houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015'.

- Rn. 63, p. 51-52: In zoverre die maatregelen vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, van het voorontwerp beperkingen kunnen inhouden van grondrechten, zoals het eigendomsrecht of het recht op privéleven, of in zoverre het zou gaan om dwingende toezichtrechten, die geen toestemming van de gecontroleerde personen vereisen, moet daarvoor een uitdrukkelijke decretale basis worden gecreëerd.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 64 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62) wordt toelichting verschaft op de vraag welke soort maatregelen aldus kunnen worden getroffen en opgelegd. Het gaat hierbij niet om nieuwe beperkingen van grondrechten, buiten degene die reeds in het voorontwerp voorzien zijn.

- Rn. 64, p. 52: Overeenkomstig artikel 62, §4, van het voorontwerp hebben de processen-verbaal die de leden van de federale en de lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren opstellen, bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd. In strafzaken heeft het Grondwettelijk Hof erop gewezen dat het verlenen van bewijswaarde tot het tegenbewijs, een uitzondering vormt op de algemene regel dat een proces-verbaal geldt als een loutere inlichting, en derhalve ook op de regel van de vrije bewijslevering in strafzaken, op grond waarvan de rechter naar eigen overtuiging de bewijswaarde beoordeelt van een bepaald element, zodat het verschil in behandeling dat eruit voortvloeit op een redelijke verantwoording dient te berusten en het de rechten van de beklaagde niet op een onevenredige wijze mag beperken. De stellers van het voorontwerp zullen derhalve moeten kunnen aantonen dat aan deze voorwaarden is voldaan.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 64 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62) wordt een toelichting in die zin verschaft.

- Rn. 65, p. 53: Het lijkt niet mogelijk om officiële controle instanties in het buitenland bevoegd te maken om overtredingen vast te stellen die vervolgens worden overgenomen in een proces-verbaal van de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, dat bewijskracht heeft tot het tegendeel. Het is wel mogelijk dat die officiële controle instanties in het buitenland meldingen kunnen doen aan de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, die vervolgens zelf de nodige vaststellingen doen

en die opnemen in een proces-verbaal. De ontworpen bepaling moet in de aangegeven zin worden aangepast.

=> Reactie: Vooreerst wordt opgemerkt dat de Raad niet motiveert het waarom de bepaling zoals ontworpen geen doorgang lijkt te kunnen vinden. De Raad van State verliest verder uit het oog dat het gaat om vaststellingen van overtredingen op de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004, dewelke onverkort van toepassing is in de overige Europese lidstaten, met als gevolg dat de overtredingen hierop wel degelijk kunnen vastgesteld worden door officiële controle-instanties in het buitenland. De vaststellingen van deze officiële controle-instanties in het buitenland worden gemeld aan de bevoegde overheidsorganen in Vlaanderen dewelke vaststellingen vervolgens de basis kunnen vormen voor de opmaak van de processen-verbaal van de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren (cf. wijze van werking van de dierenartsen met opdracht bij de controle van de slachthuizen).

- Rn. 66, p. 53: Het is beter om in de ontworpen bepaling 62, §7, van het voorontwerp te schrijven dat het verboden is om de in artikel 62 bedoelde bevoegdheden van de personen vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, te verhinderen.

=> Reactie: Artikel 64, §7, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62, §7) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 68, p. 55: De gemachtigde bevestigde dat artikel 64 van het voorontwerp, dat betrekking heeft op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek, beter wordt verplaatst naar hoofdstuk 13 ("Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens").

=> Reactie: Het artikel in kwestie van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 64) wordt verplaatst naar het hoofdstuk 13.

- Rn. 69, p. 55-56: Artikel 64 van het voorontwerp voorziet in de mogelijkheid voor het bevoegde personeelslid van het departement om, met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden die verder in artikel 64 van het voorontwerp worden bepaald. Uit artikel 23, lid 1, AVG vloeit voort dat de beoogde beperkingen een noodzakelijke maatregel moeten zijn. Er moet in de memorie van toelichting worden uiteengezet waarom de beperkingen noodzakelijk zijn voor de bescherming van de belangen vermeld in de punten d) en h) en, desgevallend, van de belangen vermeld in de punten e) en i).

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 77 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 64) wordt een toelichting in die zin verschaft.

- Rn. 71, 71.1, 71.2, p. 56-57: Overeenkomstig artikel 65 van het voorontwerp wordt iedere persoon die handelt in strijd met de bepalingen van het aan te nemen decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een

van die straffen alleen. Er moet op een meer precieze wijze worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van Europese rechtsregels inzake het dierenwelzijn, waarvoor een strafrechtelijke sanctionering daadwerkelijk is aangewezen. Wat betreft de gehanteerde strafmaat verwijst de Raad van State naar hetgeen zij heeft uiteengezet in advies 69.974/1/V. De Raad van State herhaalt haar suggestie om op zijn minst in twee soorten strafmaten te voorzien, naargelang de specifieke kenmerken en de ernst van de inbreuk.

=> Reactie: Het artikel 66 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 65) is identiek aan de straffen en strafmaten opgenomen in de artikelen 35, 36, 36bis, en 41, van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De Raad van State herhaalt haar opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van de totstandkomingsprocedure van het decreet van 4 februari 2022 middels het advies met nr. 69.974/A/V van 6 september 2021. De Raad van State verliest evenwel uit het oog dat de straffen en de strafmaten in kwestie voorwerp hebben gemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege hebben doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023.

Zowel de ruime vork als de suggestie om op zijn minst in twee strafmaten te voorzien werden onderzocht door het Grondwettelijk Hof. In het eerste middel onderzocht het Hof zowel de hoofdstraffen, de bijkomende straffen als de strafverdubbeling in het geval van recidive. Het Hof ging uitvoerig in op de ratio legis van het bestreden decreet (rn. B.12.1) evenals op het doel ervan en de gewijzigde maatschappelijke evolutie in het normbesef inzake dierenwelzijn (rn. B.13.2). Het Hof meende dat de verhoging en de gelijkschakeling van de strafmaten pertinent (rn. B.13.3) en evenredig (rn. B.13.4.1 en volgende) zijn. Hieruit volgde dat zowel het gelijkheidsbeginsel (met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel), de vrijheid van handel en nijverheid, het verbod op maatregelen van gelijke werking, evenals de vrijheid van meningsuiting niet geschonden zijn. In het tweede middel waarbij in hoofdzaak een beperking op de vrijheid van handel en nijverheid werd aangevoerd gezien de verzwaring van de lichte administratieve inbreuken en de verstrenging van de regels betreffende recidive volgens verzoekende partijen hen zou beletten een nieuwe activiteit in de dierensector op te starten of voort te zetten, besloot het Hof dat de verhoging en gelijkschakeling voor inbreuken binnen de perken die aan de vrijheid van handel en nijverheid zijn gesteld, pertinent en niet onevenredig zijn (rn. B.30.2 en volgende). Ook kan het decreet aldus het Hof worden gerechtvaardigd op grond van artikel 36 het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of op grond van andere dwingende vereisten rekening houdend met de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie op dat vlak (rn. B.33.2). Wat betreft het derde middel waarbij een schending van de vrije meningsuiting i.v.m. de strafverzwaring van publiciteitsregelingen in de Dierenwelzijnswet werd aangevoerd, besloot het Hof dat de bestreden bepalingen niet onevenredig zijn (rn. B.39). Het Grondwettelijk Hof besloot samengevat na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting dat de betrokken straffen en strafmaten o.a. in overeenstemming zijn met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel en met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 34 en 35 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Wat betreft de opmerking dat er op een meer precieze wijze moet worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van Europese rechtsregels inzake het dierenwelzijn, waarvoor een strafrechtelijke sanctionering daadwerkelijk is aangewezen, graag nog volgende reactie:

Alhoewel in vergelijking met de artikelen 35 tot 36bis van de Dierenwelzijnswet geen specifieke strafbare gedragingen meer worden opgelijst, dient gewezen te worden op het artikel 41 van de Dierenwelzijnswet. Dit laatste artikel voorzagt in een residuaire strafbepaling met dezelfde strafmaat als de artikelen 35 tot 36bis van de Dierenwelzijnswet en als voorliggend ontwerpdecreet voor "[o]vertredingen op deze wet of op haar uitvoeringsbesluiten of op de Europese verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake die niet in de artikelen 35, 36 en 36bis zijn bepaald". Het artikel 41 van de Dierenwelzijnswet, zoals gewijzigd middels het decreet van 4 februari 2022, heeft zoals boven reeds vermeld de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan. Hierbij wordt dan ook verwezen naar de motivatie van het Grondwettelijk Hof dat het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel niet in het gedrang is en dat "niet alleen een verhoging, maar ook een gelijkschakeling van de straffmaten een pertinente maatregel is voor inbreuken op het dierenwelzijn" (cf. B.13.3). Het Hof stelde eveneens dat "Om de redenen die zijn vermeld in B.13.4 en rekening houdend met de ruime beoordelingsbevoegdheid die het Hof van Justitie van de Europese Unie aan de lidstaten toekent op het vlak van de bescherming van het dierenwelzijn (HvJ, 19 juni 2008, C-219/07, voormeld; 17 december 2020, C-336/19, voormeld, punt 71), voeren de bestreden bepalingen geen onevenredige straffmaten in en gaan zij bijgevolg niet verder dan nodig om de in B.33.2 vermelde doelstelling te bereiken." (cf. B.33.2 en ook B.30.3)

- Rn. 71.3, p. 57: In zoverre ook overtredingen strafbaar worden gesteld van (uitvoeringsbesluiten van) artikel 29 van het aan te nemen decreet, dat voorziet in een verbod (en de mogelijkheid van beperkingen) voor het maken van publiciteit voor het verhandelen van bepaalde diersoorten, verwijst de Raad van State naar hetgeen zij heeft uiteengezet in advies 69.974/3 over de verenigbaarheid met de vrijheid van meningsuiting en met de vrijheid van ondernemen.

=> Reactie: De Raad van State herhaalt hier eens te meer haar opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van de totstandkomingsprocedure van het decreet van 4 februari 2022 middels het advies met nr. 69.974/1/V van 6 september 2021. De Raad van State verliest evenwel uit het oog dat de straffen en straffmaten in kwestie voorwerp hebben gemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege hebben doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023. Het Hof kwam na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting tot het besluit dat er enerzijds geen sprake was van een schending van de vrijheid van handel en nijverheid (zie rns B.28 t.e.m. B.31) en anderzijds de vrijheid van meningsuiting niet op een onevenredige wijze werd beperkt (zie rns B.35 t.e.m. B.40)

- Rn. 72, p. 57-58: In artikel 66 van het voorontwerp wordt gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling. Die keuze om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57bis en 565 van het Strafwetboek moet in de memorie van toelichting worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel. Aangezien het niet de bedoeling zal zijn om de twee systemen naast elkaar toe te passen, moet de verhouding tot dit algemene systeem van herhaling worden toegelicht.

=> Reactie: Het artikel 67 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 66) is inhoudelijk vrijwel identiek aan de strafmaat opgenomen in het artikel 39 van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', en zorgt zo voor de continuïteit van de huidige praktijk, met dien verstande dat de oorspronkelijke tekst taalkundig werd herschreven voor een betere leesbaarheid en juistere begrip. De Raad van State verliest hier eens te meer uit het oog dat de

strafmaat in kwestie voorwerp heeft uitgemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege heeft doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023 (zie rns. B.22 t.e.m. B.27). Het Hof oordeelde onder andere dat: *"Artikel 6 van het bestreden decreet strekt ertoe de herhaling te bestraffen, met andere woorden het geval waarin de dader van een eerste misdrijf, die wegens dat feit is gestraft, een tweede pleegt. Aangezien zij doorgaans als een verzwarende omstandigheid kan worden beschouwd en aangezien zij getuigt van de ondoeltreffendheid van de eerste straf om de veroordeelde ertoe aan te sporen de wet na te leven, verantwoordt de herhaling de toepassing van een strengere straf (vergelijk met betrekking tot artikel 56, tweede lid, van het Strafwetboek, arrest nr. 185/2014 van 18 december 2014, ECLI:BE:GHCC:2014:ARR.185, B.9).... De bestreden bepaling heeft geen onevenredige gevolgen "* (rns. B.25 + B.26.1)

Net zoals de bestaande bepalingen in de Dierenwelzijnswet wordt er aldus gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling en wordt er gekozen om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57*bis* en 565 van het Strafwetboek. De bijzondere wet heeft voorrang op het algemeen systeem van herhaling. De bijzondere wet stelt de algemene wet in de regel buiten werking (cf. adagium *lex specialis derogat legi generali*). Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige strafrechtelijke inbreuken en vereisen in de regel een diergeneeskundige benadering met als gevolg dat een systeem van bijzondere herhaling aan de orde is.

- Rn. 73, p. 58: In artikel 69, §3, tweede lid, van het voorontwerp schrijve men "voorgesteld" in plaats van "opgelegd", naar analogie van het eerste lid.

=> Reactie: Artikel 70, §2, tweede lid, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 69, §3, tweede lid) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 74, p. 58-59: Met het ontworpen artikel 69 wordt aan het openbaar ministerie de bevoegdheid ontnomen om te oordelen over het al dan niet instellen van de strafvordering, en dit zonder enige vorm van controle van zinentwege. Het optreden van het openbaar ministerie kan als een waarborg worden beschouwd nu het openbaar ministerie volgens artikel 151, §1, tweede zin, van de Grondwet onafhankelijk is in de individuele opsporing en vervolging. De voormelde grondwetsbepaling vereist dan ook dat wordt voorzien in een systeem waarbij de bevoegde ambtenaren weliswaar een alternatieve sanctie kunnen voorstellen of een administratieve geldboete kunnen opleggen, maar waarbij het openbaar ministerie de kans krijgt om binnen een korte termijn te beslissen of er, onder meer gelet op de ernst van de inbreuk of de omstandigheden waarin ze is gepleegd, geen aanleiding is om de betrokkene strafrechtelijk te vervolgen.

=> Reactie: Artikel 70 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 69) (met inbegrip van artikel 64, §5) wordt in die zin aangepast waarbij bepaald wordt dat alle dossiers naar het Openbaar Ministerie worden gestuurd. Bij gebreke aan reactie vanwege het Openbaar Ministerie binnen een vervaltermijn van drie maanden dan wel bij kennisgeving binnen die termijn door het Openbaar Ministerie dat tot bestuurlijke afhandeling kan worden overgegaan, vervalt de strafvordering en kan de bevoegde ambtenaar binnen het Departement Omgeving een administratieve geldboete opleggen dan wel een alternatieve sanctie voorstellen. Er wordt hierbij tevens voorzien dat er met het Openbaar Ministerie een protocol kan afgesloten worden, waarin wordt overeengekomen om bepaalde misdrijven in beginsel altijd bestuurlijk te vervolgen.

- Rn. 76, p. 59: Onverminderd hetgeen is uiteengezet in opmerking 74, moet in artikel 69, §6, van het voorontwerp ook worden voorzien in de bezorging van het dossier aan de procureur des Konings wanneer de administratieve geldboete niet wordt betaald (desgevallend na de toepassing van artikel 72 van het voorontwerp), aangezien het de betaling van de administratieve geldboete is die overeenkomstig artikel 69, §5, tweede lid, van het voorontwerp de publieke vordering doet vervallen en niet het opleggen van de administratieve geldboete op zich beschouwd.

=> Reactie: De suggestie van de Raad van State werd in een eerdere versie van het voorontwerp van decreet opgenomen en overgemaakt voor advies aan het College van procureurs-generaal. Deze stelde in haar advies van 26 oktober 2022 dat ze geen voorstander van was van dergelijke werkwijze. Ze stelde dat de (bestaande) regeling om bij niet betaling van een voorgestelde administratieve geldboete het dossier voor strafrechtelijke vervolging aan de Procureur door te sturen, een achterhaalde werkwijze is die het Openbaar Ministerie reduceert tot een "incassobureau". Het Openbaar Ministerie pleitte voor het "una via-principe". Indien gekozen wordt voor de zogenaamde (administratieve) minnelijke schikking of de administratieve geldboete, dan vervalt de strafvordering en blijft het dossier binnen het administratieve spoor. Indien voor een strafrechtelijke afhandeling wordt gekozen, dan blijft het dossier binnen het strafrechtelijke spoor. Er wordt dan ook niet ingegaan op dit punt van het advies van de Raad van State.

- Rn. 77, p. 59: Het is raadzaam om in paragraaf 7 van artikel 71 van het voorontwerp te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van het bedrag van de verschuldigde kosten en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan, naar analogie van paragraaf 1, vijfde lid, en paragraaf 6, tweede en derde lid.

=> Reactie: Artikel 72, §7, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 71, §7) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 78, p. 60: Het is raadzaam om in artikel 72, §2, vierde lid, van het voorontwerp te preciseren welke bepalingen van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing worden verklaard op het bewarend beslag.

=> Reactie: De nodige precisering wordt aangebracht aan het artikel 73, §2, vierde lid, van het ontwerpdecreet (voorheen het artikel 72, §2, vierde lid).

- Rn. 79, p. 60: Artikel 72, §2, vijfde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de geschillen in verband met de uitvoering van het dwangbevel voor de beslagrechter worden gebracht. Die bevoegdheid van de beslagrechter vloeit evenwel reeds voort uit artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek, zodat die bepaling beter kan worden weggelaten of worden voorafgegaan door een "overeenkomstig (...) "-vermelding.

=> Reactie: De nodige precisering wordt aangebracht aan het artikel 73, §2, vijfde lid, van het ontwerpdecreet (voorheen het artikel 72, §2, vijfde lid) waarbij de zinsnede nu wordt voorafgegaan door een "overeenkomstig artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek"-vermelding.

- Rn. 81, p. 60: Artikel 75, §1, tweede en derde lid, van het voorontwerp bevat een afzonderlijke oplijsting van de categorieën van betrokkenen over wie persoonsgegevens mogen worden verwerkt en van de categorieën van persoonsgegevens die mogen worden verwerkt. Daarmee is het evenwel nog niet

duidelijk welke persoonsgegevens over welke personen mogen worden verwerkt en kan het zijn dat meer categorieën van persoonsgegevens verwerkt mogen worden dan nodig, hetgeen op gespannen voet staat met het beginsel van de minimale gegevensverwerking vervat in artikel 5, lid 1, c), AVG. Het zou dan ook beter zijn om de relevante onderdelen van beide lijsten te verbinden, zodat duidelijk is welke categorieën van persoonsgegevens over welke categorieën van betrokkenen kunnen worden verwerkt.

=> Reactie: Het principe opgenomen in artikel 5, lid 1, c), van de algemene verordening gegevensbescherming, met name dat persoonsgegevens slechts verwerkt mogen worden voor zover die verwerking noodzakelijk is, blijft onverkort van toepassing. De vrees van de Raad is dan ook onterecht. Gelet op het feit dat de formulering van de betrokken bepaling werd ingegeven door de VTC in haar advies van 12 september 2023 met nr. 2023/112 over voorliggend voorontwerp van decreet, wordt geopteerd om niet in te gaan op voorliggende suggestie van de Raad, te meer door de nodeloze legistische complexiteit van een dergelijke koppeling.

- Rn. 82, p. 61: Veeleer dan te verwijzen naar artikel III.81 van het Bestuursdecreet zal de maximale bewaartermijn van de te verwerken gegevens in artikel 75, § 2, van het voorontwerp zelf moeten worden geregeld.

=> Reactie: In het artikel 76, §2, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §2) worden nu de criteria opgenomen die toelaten de bewaartermijn te bepalen.

- Rn. 83, p. 61: In artikel 75, §3, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering onder meer gemachtigd om de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader te omschrijven. De categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens behoort tot de essentiële elementen die bij decreet moeten worden bepaald. De entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, moeten dus in artikel 75 van het voorontwerp zelf worden bepaald.

=> Reactie: Benadrukt wordt dat er in artikel 76, §3, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §3) sprake is van 'nadere omschrijving'. Dit wil zeggen dat deze nadere omschrijving door de Vlaamse Regering in elk geval beperkt zal zijn tot een precisering van de in het ontwerp van decreet reeds opgelijste entiteiten en doeleinden. De ongerustheid van de Raad van State is met andere woorden zonder voorwerp.

- Rn. 85, p. 64: De datum van 1 januari 2024, waarop de wet van 14 augustus 1986 wordt opgeheven (bij artikel 83, eerste lid, van het voorontwerp) en waarop het aan te nemen decreet in werking treedt (artikel 84, behoudens de bepalingen opgesomd in de punten 1° tot 6° van dat artikel) zal moeten worden opgeschoven naar een datum die volgt op de bekendmaking van het aan te nemen decreet.

=> Reactie: De datum van inwerkingtreding van 1 januari 2024 wordt gebracht naar 1 januari 2025.

- Rn. 86, p. 64: Artikel 83, tweede lid, van het voorontwerp zou beter worden opgenomen als een nieuw artikel 85.

=> Reactie: De nodige aanpassingen worden doorgevoerd zoals voorgesteld door de Raad van State.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1 - Algemene bepalingen

Artikel 1

Artikel 1 bepaalt dat het ontwerp van decreet een gewestaangelegenheid regelt.

Artikel 2

Artikel 2 bepaalt dat het decreet aan te halen is als Vlaamse Codex Dierenwelzijn.

Artikel 3

Artikel 3 bevat 31 definities van begrippen die in het ontwerp van Vlaamse Codex Dierenwelzijn (hierna: de Codex genoemd) gehanteerd worden. Hierbij werd zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de bestaande definities, waarbij deze indien nodig werden geactualiseerd.

Artikel 4

Het eerste artikel van de Codex na de definities introduceert de notie van een dier als levend wezen met gevoel en specifieke behoeften dat een bijzondere bescherming geniet en zorg vereist. Met dit beginsel moet naar analogie met artikel 13 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie rekening worden gehouden bij de uitvoering en de toepassing van dit decreet. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan een voortschrijdend wetenschappelijk, filosofisch en maatschappelijk inzicht over dieren en de rol die zij in onze maatschappij innemen. Inmiddels bestaat er geen discussie meer over dat gewervelde dieren kunnen lijden, niet alleen op fysisch, maar ook op psychisch vlak en angsten, eenzaamheid, stress en frustraties kunnen ervaren.

Tot vrij recent werden dieren in het burgerlijk recht beschouwd als roerende goederen, waar de mens het eigendom over kan hebben en die onderworpen waren aan het gemene goederenrecht. Het dier werd beschouwd als een voorwerp en niet als een drager van rechten. Dit idee is inmiddels volledig voorbijgestreefd. In het Nieuw Burgerlijk Wetboek worden dieren dan ook van voorwerpen onderscheiden en wordt erkend dat zij een gevoelsvermogen en biologische noden hebben. Zij hebben nu een apart juridisch statuut (cf. art. 3.38 en 3.39 NBW).

Wat ontbreekt in de huidige Dierenwelzijnswet, is de erkenning van het gevoelsvermogen van dieren. Dit dient dan ook gewijzigd te worden. Middels artikel 4 van voorliggend ontwerp van decreet wordt nu bepaald dat dieren levende wezens zijn met gevoel en specifieke behoeften die een bijzondere bescherming genieten en zorg vereisen.

In dat opzicht is ook vermeldenswaard dat het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon in 2009, het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie amendeerde waarbij de erkenning dat dieren wezens met gevoel zijn, er geïntroduceerd werd (zie artikel 13).

Artikel 5

De huidige wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren (hierna 'de Dierenwelzijnswet' genoemd) weerspiegelt reeds dat dieren niet alleen beschermd moeten worden tegen wreedheden van de mens, maar dat het welzijn van de dieren ook actief nagestreefd moet worden.

Artikel 5 van het ontwerp van decreet verduidelijkt het doel van de Codex. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, wat inhoudt dat verder gegaan moet worden dan louter het beschermen van dieren tegen wreedheden. De verwijzing naar de fysiologische en ethologische behoeften van het dier werd hernomen uit artikel 4 van de huidige Dierenwelzijnswet.

Dierenverwaarlozing en -mishandeling kan niet getolereerd worden. Daarom voorziet de Codex ook in een doortastend controle- en handhavingsbeleid hetwelk een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en de beleidsuitvoering.

Tenslotte wordt bepaald dat het dierenwelzijnsbeleid een hoog dierenwelzijnsniveau nastreeft en dat het dierenwelzijnsbeleid, gelet op de ambitie tot waarborging en versterking van het dierenwelzijn, berust op het standstill-beginsel. Dit wil zeggen dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren sowieso niet mag afnemen.

Artikel 6

Artikel 6 herneemt de inhoud van artikel 1 van de Dierenwelzijnswet, en breidt dit uit door te bepalen, enerzijds, dat niet enkel het zonder noodzaak veroorzaken van de dood, vermindering, letsel of pijn, maar ook andere vormen van aantasting van het welzijn van het dier op fysiologisch of ethologisch vlak, en, anderzijds, ook nalatigheid die leidt tot een aantasting van het welzijn van het dier, strafbaar zijn, telkens als dit zonder noodzaak gebeurt. Voor wat betreft nalatigheid geldt evenwel bijkomend het criterium van de "redelijke mogelijkheid", waardoor de beoordeling of er sprake is van strafbare nalatigheid dient bekeken te worden in het licht van de concrete omstandigheden waarin de burger en het dier in kwestie zich bevinden. Het vooraf doden van dieren met het oog op het gebruik van het dode dier in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde haanslaan en het ganzenrijden, of het doden van dieren in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde visjesdrinken, worden niet beschouwd als vallende onder het criterium van "noodzaak" zoals bepaald in dit artikel.

Het artikel 6 sluit aan op het artikel 10, §1, van het ontwerpdecreet dat stelt dat ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, de nodige maatregelen neemt om het dier te voorzien van aangepaste voeding, verzorging, huisvesting en beschutting die in overeenstemming zijn met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie. Dieren houden brengt aldus verplichtingen met zich mee die rekening houden met de fysiologische (oftewel biologische) of ethologische (oftewel in functie van gedragingen) behoeften van de dieren in kwestie. In functie van de diersoort zullen dus andere maatregelen nodig zijn.

Artikel 7

Dit artikel legt het materieel toepassingsgebied van de Codex vast. Deze is minstens van toepassing op de gewervelde dieren.

Inmiddels bestaat er wetenschappelijke en maatschappelijke consensus dat gewervelde dieren als voelende wezens beschouwd moeten worden. Voor ongewervelde dieren staat dit echter nog niet op unanieme wijze vast. Vandaar dat de mogelijkheid gelaten wordt om het toepassingsgebied uit te breiden naar ongewervelde dieren als de Vlaamse Regering dat op basis van een evaluatie bepaalt. De Vlaamse Regering bepaalt dan de maatregelen die er op van toepassing zijn. Het gaat in dat geval om een gerichte en afgebakende uitbreiding.

Hoofdstuk 2 - Het houden van dieren

Artikel 8

Artikel 8, §1 tot en met §3, is vrijwel identiek aan artikel 3bis van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Er is meer bepaald een verbod om dieren te houden, tenzij ze behoren tot een soort die is opgenomen op een zogenaamde 'positieve lijst', vastgesteld door de Vlaamse Regering. Voor zoogdieren en reptielen werd reeds een dergelijke 'positieve lijst' opgesteld, op basis van objectieve criteria. Voor andere diersoorten dan zoogdieren en reptielen werd er nog geen 'positieve lijst' opgesteld. De verbodsbepaling vermeld in het artikel 8, §1, treedt dan past in werking voor deze diersoorten op het ogenblik dat de Vlaamse Regering een dergelijke lijst opmaakt (cf. artikel 86, 1°). Toegevoegd wordt dat de positieve lijsten niet enkel geen afbreuk mogen doen aan de regelgeving betreffende de bescherming van bedreigde diersoorten maar tevens aan deze betreffende de invasieve exoten. Er geldt namelijk een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. Deze soorten staan op de zogenoemde Unielijst. Deze lijst is evenwel een dynamische lijst die regelmatig wordt aangepast. Dat de positieve lijsten geen afbreuk mogen doen aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten wil zeggen dat indien de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten het houden van de dieren verbiedt en de positieve lijsten het houden van de dieren toelaat, het verbod op het houden van dieren dan voorrang heeft.

Paragraaf 2 verleent een ontheffing op dit verbod voor dierentuinen, laboratoria, dierenartsen, dierenasielen, opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, handelszaken voor dieren en sommige particulieren, mits zij voldoen aan bepaalde strikte voorwaarden. Voor handelszaken voor dieren wordt hier toegevoegd dat zij ook dieren kunnen houden om te verhandelen aan personen, gevestigd buiten het Vlaamse Gewest. Hiermee wordt de tekst van de Dierenwelzijnswet aangepast aan de praktijk, rekening houdend met de geest van de wet die inhoudt dat dieren enkel verkocht mogen worden aan personen die ze mogen houden.

Paragraaf 3 stelt verder dat de afwijkingen verleend aan de in paragraaf 2 vermelde natuurlijke personen of rechtspersonen door de Vlaamse Regering in individuele gevallen beperkt kunnen worden, als wordt vastgesteld dat zij het welzijn van dieren van deze soorten of categorieën niet kunnen waarborgen.

Paragraaf 4 bepaalt dat het verboden is dieren te houden als er een gerechtelijk verbod of beperking tot het houden van dieren van toepassing is, opgelegd op grond van artikel 68, 2° en 3°. Deze verbodsbepaling die in de Dierenwelzijnswet onder het artikel 35, eerste lid, 10° was opgenomen werd nu onder huidig artikel opgenomen, waar het beter tot zijn recht komt.

Artikel 9

Er worden nog steeds dieren uit het wild gevangen en als gezelschapsdier gehouden. Dieren die uit het wild afkomstig zijn, zijn echter gevoeliger aan stress veroorzaakt door het houden in gevangenschap, waardoor ze hogere eisen stellen aan hun omgeving en verzorging dan hun in gevangenschap gekweekte soortgenoten. Bovendien zijn ze vaak drager van ziekten, wat een gespecialiseerde opvolging noodzakelijk maakt. Hierdoor zijn ze niet geschikt om zonder beperking in gevangenschap gehouden te worden. Bijgevolg is het nodig om een verbod op wildvang in te schrijven in de regelgeving.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleitte in zijn advies van 28 november 2018 naar aanleiding van de opmaak van de positieve lijst voor reptielen al voor een verbod op het houden van wildvangdieren. De Raad adviseerde meer concreet om het verhandelen en houden van reptielen afkomstig uit het wild te verbieden.

Rekening houdend met talrijke wetenschappelijke publicaties en adviezen en het voorzorgsprincipe, kan het verbod worden uitgebreid naar andere taxonomische klassen van dieren dan reptielen, zodat een algemeen verbod op het houden van wildvangdieren op zijn plaats is in de dierenwelzijnsregelgeving.

Met artikel 9 van het ontwerpdecreet, wordt hieraan tegemoetgekomen.

Dit verbod is niet van toepassing op de volgende handelingen en inrichtingen binnen het bevoegdheidsdomein van het dierenwelzijn: dierenasielen, dierentuinen, laboratoria, de opvangcentra voor wilde dieren (cf. Soortenbesluit) en de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood (cf. art. 3, 21° van dit decreet), de handelingen die zijn uitgevoerd in toepassing van artikel 14 en 15 voor het vermijden van de overpopulatie van honden en katten en de opvang van zwervende, verloren en achtergelaten dieren, het houden van dieren gevangen in het wild waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer vrijgelaten kunnen worden in de natuur én het houden van dieren gevangen in het wild waarvoor de houder kan aantonen dat hij deze reeds hield voor de inwerkingtreding van het verbod. Dieren die reeds geruime tijd geleden in het wild werden gevangen, kunnen intussen niet zonder meer vrijgelaten worden. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de procedure te bepalen om aan te tonen dat de betrokken dieren al werden gehouden voor de bewuste datum. De Vlaamse Regering wordt tevens gemachtigd om deze lijst uit te breiden.

Verder wil de decreetgever zich met het verbod op het houden van wildvangdieren niet mengen in de bevoegdheidsdomeinen van het natuurbehoud, landbouw en visserij. In de verschillende regelgevingen van deze rechtstakken zijn immers bepalingen opgenomen aangaande in het wild levende dieren die in bepaalde omstandigheden gehouden of gevangen mogen worden. We denken hierbij onder meer aan de bestrijdingsacties van niet-inheemse dieren in het kader van natuurbehoud, wetenschappelijk onderzoek, herintroductie van soorten in het wild of de jachtregelgeving die voorziet dat in bepaalde en beperkte omstandigheden een wild exemplaar mag gehouden worden in gevangenschap. Ook de sportvisserij en de recreatieve visserij op zee en de bedrijfsmatige aquacultuur worden uitdrukkelijk uit het toepassingsgebied van het verbod gehaald.

Artikel 10

Paragraaf 1

Deze paragraaf is identiek aan paragraaf 1 van artikel 4 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Personen die dieren houden, verzorgen of te verzorgen hebben, moeten deze dieren behoorlijk en in overeenstemming met hun aard en behoeften houden en verzorgen.

Paragraaf 2

Deze bepaling herschrijft het artikel 4, §2, van de Dierenwelzijnswet, en zorgt zo voor een belangrijke uitdieping van de bestaande bescherming verleend aan dieren onder de hoede van mensen. Het basisidee dat ieder dier over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid moet beschikken in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, blijft hierbij behouden. Hieraan wordt toegevoegd dat het verboden is een dier constant of gewoonlijk vast te binden of op te sluiten. Het houden van een landbouwhuisdier in een stal wordt evenwel niet beschouwd als

een vorm van opsluiten van een dier en evenmin het houden van een gezelschapsdier (zoals een hond of een kat) op een appartement. Wanneer een dier in afwijking hiervan toch gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, moet het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgen, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Paragraaf 3 + 4

Dieren die buiten worden gehouden, kunnen te lijden hebben onder de weersomstandigheden. Bij extreme weersomstandigheden is beschutting zeker een noodzaak, maar ook bij minder extreme omstandigheden hebben dieren baat bij beschutting. Toch worden in Vlaanderen nog heel wat dieren buiten gehouden zonder enige vorm van schuilmogelijkheid.

Paragraaf 3 van artikel 10 voorziet dat dieren die buiten gehouden worden over een beschutting moeten kunnen beschikken. Dit kan zowel om een natuurlijke als een kunstmatige beschutting gaan. Tenslotte wordt in een delegatie aan de Vlaamse Regering voorzien om nadere modaliteiten of uitzonderingen op dit principe te bepalen.

Deze verplichting geldt hiermee niet langer enkel voor paardachtigen, maar wordt uitgebreid naar alle dieren die buiten worden gehouden.

De verantwoordelijken van de dieren krijgen een overgangstermijn van 5 jaar, tot 1 januari 2029 (cf. artikel 86, 2^o) om de weiden en terreinen waarop ze hun dieren houden van beschutting te voorzien. Tot dan blijft voor paardachtigen de bestaande regeling, waarbij ze opgesteld moeten kunnen worden of beschikken over beschutting, van toepassing (cf. paragraaf 4). Ook voor de overige diersoorten moet, zoals nu, in afwachting van het aflopen van de overgangstermijn beschutting voorzien worden wanneer dit nodig is, bv. bij extreme weersomstandigheden.

Paragraaf 5

Deze paragraaf is identiek aan paragraaf 3 van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Deze bepaling geeft een verdere uitdieping aan de voorwaarden waaronder dieren mogen gehouden worden.

Paragraaf 6

Paragraaf 6 geeft, net zoals de huidige paragraaf 4 van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet, de Vlaamse Regering de mogelijkheid om objectieve en concrete normen voor te schrijven in functie van de verworven ervaring en van de evolutie van de wetenschappelijke kennis ter zake dan wel in functie van de implementatie van Europese rechtsregels.

Artikel 11

Artikel 11 bepaalt dat niemand een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, mag laten dragen of die halsbanden mag verhandelen. Elektrische halsbanden die enkel gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining, vormen een uitzondering op dat verbod. Deze bepaling werd middels het decreet van 22 april 2022³ in de Dierenwelzijnswet opgenomen en treedt in werking op 1 januari 2027 (cf. artikel 86,3^o).

³ Decreet van 22 april 2022 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming, *BS* 12 mei 2022.

Artikel 12

Artikel 12, eerste lid, verbiedt het dwangvoederen van dieren, tenzij in het kader van dierproeven of om medische redenen. Onder medische redenen wordt verstaan om diergeneeskundige of diergezondheidsredenen aangewezen. Zo wordt het toedienen van biestmelk aan pasgeboren dieren beschouwd als een diergeneeskundige goede praktijk die in het belang is van het dier. Dit valt dus niet onder het verbod. Het is identiek aan het artikel 9quinquies, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Voor wat de productie van foie gras door middel van dwangvoeding betreft, moet dit artikel samengelezen worden met het artikel 83 waar de overgangsbepalingen voor de bestaande inrichtingen in werd opgenomen.

Het tweede lid verbiedt het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt. Door middel van dit lid wenst de decreetgever de leemten in de bestaande wetgeving, zoals vermeld in het eerste lid en initieel ingevoerd door middel van het decreet van 22 maart 2019⁴, op te vangen. Dit wil zeggen dat het houden van dieren voor de productie van foie gras niet enkel verboden is als deze het gevolg is van dwangvoeding maar tevens van om het even welke invasieve methode die opzettelijk leidt tot leververvetting en dit gelet op de sterk negatieve impact van de leververvetting op het welzijn van de betrokken dieren. Onder een invasieve methode wordt verstaan een methode waarbij men al dan niet met apparatuur een stof in het lichaam van het dier inbrengt.

Artikel 13

Dit artikel verbiedt aan een dier een stof toe te dienen die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier, tenzij om medische redenen of voor dierproeven. Het gaat hier om het bewust of opzettelijk toedienen van een stof. Het is gebaseerd op het artikel 36, 11° van de Dierenwelzijnswet. Daar waar de bestaande bepaling een verbod inhoudt om dieren een stof toe te dienen die het pijn of letsel kan berokkenen, spreekt de nieuwe bepaling nu over een verbod om dieren een stof toe te dienen die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier. Op deze manier worden de bestaande leemten in de praktijk ingevuld en wordt het dierenwelzijn beter beschermd en gewaarborgd.

Artikel 14

Dit artikel is identiek aan artikel 7 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De Vlaamse Regering kan maatregelen treffen voor het identificeren en registreren van honden en katten en voor het vermijden van overpopulatie bij deze diersoorten. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributies voor de identificatie en registratie van honden en katten, die ten laste komen van de verantwoordelijke van het dier. Bovendien wordt de retributie voor de initiële registratie van honden verhoogd met een bijdrage van vier euro die eveneens ten laste komt van de verantwoordelijke van het dier. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de retributies en de bijdrage geïnd worden.

De uitvoeringsbepalingen in kwestie werden inmiddels reeds genomen en behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om a) het koninklijk besluit van 25 april 2014 'betreffende de identificatie en registratie van honden', b) het ministerieel besluit van 25 april 2014 'betreffende de identificatie en registratie van

⁴ Decreet van 22 maart 2019 houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het instellen van een verbod op het houden van pelsdieren en op het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding, *BS* 25 april 2019.

honden', c) het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2016 'betreffende de identificatie, registratie en sterilisatie van katten' en d) het ministerieel besluit van 13 oktober 2017 'betreffende de identificatie en registratie van katten'.

Artikel 15

Artikel 15 regelt het lot van zwervende, verloren of achtergelaten dieren. Het artikel is gebaseerd op het artikel 9 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, waarbij enkele actualisaties aangebracht werden in vergelijking met de versie uit 1986.

De lokale besturen blijven verantwoordelijk voor de opvang van zwervende, verloren en achtergelaten dieren. Nieuw is dat alle gemeenten verplicht een samenwerking moeten aangaan met een dierenasiel waaraan de zwervende, verloren of achtergelaten dieren rechtstreeks kunnen toevertrouwd worden door hen die de dieren hebben opgevangen.

Verder moet een dier dat wordt ondergebracht in een asiel of dierentuin 15 dagen ter beschikking blijven van zijn eigenaar. Wordt het dier ondergebracht bij een persoon, dan bedraagt deze termijn 45 dagen, met uitzondering van honden, en nu ook katten, waarvoor deze termijn 15 dagen bedraagt. Om de rechten van de eigenaar te vrijwaren, wordt toegevoegd dat de gemeente of het asiel actief moeten proberen om de eigenaar van het dier te contacteren. Een dergelijke verplichting voor asielen is al opgenomen in het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren'. Na het verstrijken van de voormelde termijnen wordt de persoon of inrichting waaraan het dier wordt toevertrouwd, er van rechtswege eigenaar van. Deze termijn van 15 of 45 dagen biedt eigenaars voldoende tijd om hun verloren dier terug te vinden, mede gelet op de verplichte registratie van honden en katten.

Tevens wordt bevestigd dat de eigenaar van het zwervend, verloren of achtergelaten dier geen recht heeft op vergoeding. Eveneens wordt bevestigd dat de voormelde eigenaar een vergoeding verschuldigd is voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet teruggeeft, en door wie de kosten in kwestie kunnen teruggevorderd worden. Dit gaat om de reële kosten in oorzakelijk verband met de opname, opvang en verzorging van het dier.

Tenslotte wordt in de eerste paragraaf ook bepaald dat het verboden is een dier achter te laten met de bedoeling zich ervan te ontdoen. Deze verbodsbepaling die in de Dierenwelzijnswet onder het artikel 35, eerste lid, 3^o was opgenomen werd nu onder huidig artikel opgenomen, waar het beter tot zijn recht komt.

Artikel 16

In het regeerakkoord van 2019-2024 werd de fokkerijreglementering voor honden en katten onder de bevoegdheid van de minister van dierenwelzijn gebracht.

Hoewel het eerste lid van paragraaf 1 van artikel 16 nieuw is in vergelijking met de huidige versie van de Dierenwelzijnswet, voorziet artikel 19, §2, eerste lid van het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', reeds de verplichting voor beroeps- en hobby- honden- en kattenkwekers om bij de selectie van kweekdieren rekening te houden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komt door het kweken. Met het eerste lid van artikel 16 wordt een robuuste decretale basis voor deze belangrijke fokkerijverplichting voorzien en wordt ze algemeen verplicht gesteld voor alle

honden- en kattenkwekers. Hetzelfde geldt voor het tweede lid van paragraaf 1 van artikel 16, hetwelk bepaalt dat het bij honden en katten verboden is te kweken met kweekdieren die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie, en die de Vlaamse Regering bepaalt, en dat voortvloeit uit artikel 19, §2, tweede lid en artikel 27, §1, vijfde streepje van het bovenvermelde koninklijk besluit van 27 april 2007.

De tweede paragraaf van artikel 16 verleent delegatie aan de Vlaamse Regering om nadere regels te bepalen aangaande het kweken van honden en katten en specifieke taken die hiermee verband houden nader te regelen. Deze maatregelen kaderen in het opzet om de genetische diversiteit van de raspopulaties te bevorderen en op die manier de kans op erfelijke aandoeningen te verlagen.

Tenslotte kan opgemerkt worden dat de termen fokken en kweken synoniemen zijn van elkaar, waarbij in huidig decreet voor wat voorliggende reglementering betreft, geopteerd wordt voor de term "kweken".

Artikel 17

Artikel 17 verplicht een voorafgaande erkenning voor het uitbaten van hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen, en verleent aan de Vlaamse Regering delegatie om de erkenningsvoorwaarden te bepalen. Voor dierentuinen gebeurt dit na advies van een door haar opgericht comité van deskundigen, de Vlaamse Dierentuinencommissie genoemd, gelet op de bijzondere kennis die voor het houden van dierentuindieren vereist is. De situaties van de verschillende inrichtingen in kwestie zijn immers te uiteenlopend om in een gemeenschappelijke regeling te voorzien. Het artikel is gebaseerd op het artikel 5 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk met dien verstande dat er enkele belangrijke actualisaties aangebracht werden in vergelijking met de bestaande versie.

Volgende uitvoeringsbepalingen werden inmiddels reeds genomen en behouden hun rechtskracht: a) het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', b) het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 'betreffende de erkenning van dierentuinen', c) besluit van de Vlaamse Regering van 31 maart 2017 'tot regeling van de samenstelling en werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie', d) ministerieel besluit van 3 mei 1999 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van zoogdieren in dierentuinen' e) ministerieel besluit van 7 juni 2000 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van vogels in dierentuinen', f) het ministerieel besluit van 23 juni 2004 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van reptielen in dierentuinen', en g) het ministerieel besluit van 13 april 2021 houdende vaststelling van de dieren die een erfelijke aandoening vertonen als vermeld in artikel 19, §2, en 27, §1, van het koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren (d.i. het verbod op de handel van én het kweken met de zogenaamde foldkatten).

Nieuw is dat een erkenningsplicht wordt ingevoerd voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. De datum van inwerkingtreding hiervan wordt uitgesteld naar een door de Vlaamse Regering te bepalen datum die dan tegelijkertijd de nadere regels hiervoor zal bepalen (cf. artikel 79, 1°, en 86, 1°). Er is nood om hiervoor een erkenningsstelsel te voorzien. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan een legistische leemte. Een opvangcentrum voor wilde dieren in nood betreft een gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in

nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen en ook toegankelijk is voor bezoekers (cf. definitie, vermeld in artikel 3, 21°). Het maatschappelijk belang en de doelstelling van dergelijke opvangcentra sluit dan ook aan met deze van de dierenasielen, die reeds aan een erkenning onderworpen worden.

De erkenningsplicht voor de opleidingscentra voor interventiehonden tenslotte werd reeds ingevoerd middels het decreet van 2 april 2021 'tot wijziging van artikel 3, 5 en 35 van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft onder andere de invoering van opleidingscentra voor interventiehonden', en treedt net zoals de juistvermelde middels huidig decreet nieuw ingevoerde erkenningsplichtige inrichtingen, in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum (cf. artikel 78 en 86, 1°).

Nieuw is ook dat aan de Vlaamse Regering de bijkomende bevoegdheid gedelegeerd wordt om voor de erkenning van dierenasielen voorwaarden vast te stellen aangaande de opvolging van dieren in het asiel en de adoptie. Dieren die in het asiel terecht komen, hebben immers al een verleden, wat voor bijkomende uitdagingen zorgt. Deze specificering is noodzakelijk om de kans dat de juiste adoptant wordt gevonden voor het dier te maximaliseren, en zo te vermijden dat het dier na verloop van tijd opnieuw in het asiel terecht zou komen.

In tegenstelling tot andere erkenningsplichtige inrichtingen kunnen dierenasielen door de Vlaamse Regering worden vrijgesteld van de retributie voor het aanvragen van de erkenning. In tegenstelling tot de andere inrichtingen in kwestie gaat het immers bij dierenasielen om verenigingen die geen winstoogmerk hebben (i.e. vzw's), en een doelstelling van algemeen belang beogen, nl. de opvang van verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklarde dieren.

Verder wordt aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid gedelegeerd om de verplichting tot erkenning uit te breiden naar andere inrichtingen en de erkenningsvoorwaarden hiervoor vast te leggen. Daarnaast wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om, voor inrichtingen met een beperkte capaciteit, de erkenning te vervangen door een registratie, echter met behoud van de erkenningsvoorwaarden. Dit laat toe om te vermijden dat die inrichtingen onderworpen worden aan een nodeloos zware erkenningsprocedure, terwijl het dierenwelzijn wel gegarandeerd wordt.

Tenslotte wordt bepaald dat het verboden is een inrichting, vermeld in paragraaf 1, uit te baten in weerwil van een gerechtelijke sluiting ervan, opgelegd op grond van artikel 68, 1°. Deze bepaling is nieuw. Op deze manier wordt de bestaande leemte in de praktijk ingevuld.

Artikel 18

Artikel 18 bepaalt dat dierenasielen een overeenkomst kunnen sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. Om controle van het welzijn van de betrokken dieren mogelijk te maken, registreren dierenasielen de gastgezinnen. Aan de Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de voorwaarden te bepalen voor het registreren en inzetten van gastgezinnen door dierenasielen. De Vlaamse Regering wordt tevens gemachtigd om de voorwaarden te bepalen waaraan gastgezinnen zijn onderworpen.

Hoewel deze bepaling nieuw is in vergelijking met de huidige versie van de Dierenwelzijnswet, voorziet artikel 26/12 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', al de mogelijkheid voor asielen om met gastgezinnen te werken en komt zo tegemoet aan een realiteit op het terrein. Met deze bepaling wordt een robuuste basis voor deze werking voorzien.

Artikel 19

Het artikel 19 is gebaseerd op het artikel 5bis van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Dit artikel voorziet dat, binnen de perken van de begrotingskredieten, de Vlaamse Regering subsidies kan verlenen aan de erkende dierenasielen, waarbij de Vlaamse Regering de nadere regels hieromtrent bepaalt, met name 1° de wijze van berekening van de subsidies; 2° de procedure voor de aanvraag, de beoordeling, de toekenning en de uitbetaling van de subsidies en de voorwaarden om voor de subsidies in aanmerking te komen; en 3° de procedure voor de terugvordering van de subsidies. Deze nadere regels werden vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2021 'over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren' enerzijds en het ministerieel besluit van 26 april 2021 'tot vaststelling van de regels voor de vergoeding voor de opvang van inbeslaggenomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren' anderzijds. Met deze financiële ondersteuning wordt een verdere professionalisering van de erkende dierenasielen nagestreefd.

Nieuw is dat voorzien wordt dat de Vlaamse Regering ook subsidies kan verlenen aan de erkende opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, en dit naast subsidies aan de erkende dierenasielen (cf. artikel 80). De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de nadere regels hierover te bepalen. Deze bepaling treedt evenwel pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum (cf. artikel 86, 1°).

Mogelijkheid voor subsidiëring wordt niet voorzien voor andere erkenningsplichtige inrichtingen. In tegenstelling tot de andere inrichtingen in kwestie gaat het immers bij dierenasielen om verenigingen die in de regel geen winstoogmerk hebben (i.e. vzw's), en een doelstelling van algemeen belang beogen, nl. de opvang van verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklarde dieren. Eenzelfde redenering geldt ook voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. Dierenasielen zijn bovendien een belangrijke speler in het dierenwelzijnsbeleid en gemeenten worden middels huidig ontwerpdecreet verplicht een samenwerking aan te gaan met een dierenasiel en de goede werking ervan op te volgen. Echter in de praktijk blijkt dat de dierenasielen verdere financiële ondersteuning kunnen gebruiken met het oog op professionalisering.

Artikel 20

Artikel 20 houdt een verbod in op het opstarten of exploiteren van pelsdierhouderijen. Dit artikel is identiek aan het artikel 9bis, §1, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Dit artikel moet samengelezen worden met het artikel 82 waar de overgangsbepalingen voor de bestaande inrichtingen in werd opgenomen.

Artikel 21

Het houden van walvisachtigen in gevangenschap wordt verboden. In uitzondering hierop kunnen gekwetste en zieke walvisachtigen uit het wild wel tijdelijk gehouden worden in gespecialiseerde centra met het oog op hun rehabilitatie en uitzetting in de natuur. In de praktijk gaat het dan voornamelijk om bruinvissen.

Daarnaast wordt voor het huidige en enige dolfinarium in Vlaanderen een voorwaardelijke afwijking voorzien. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van bijkomende tegen uiterlijk 1 juli 2024

door de Vlaamse Regering vast te stellen voorwaarden met het oog op de verbetering van het welzijn van de huidige dieren, waaronder de verplichte realisatie van een buitenbassin tegen 1 januari 2027. Ook geldt er een fokverbod en een invoerverbod behoudens het aantal individuen is gedaald tot 6. Teneinde het welzijn en de sociale cohesie te waarborgen dient er over gewaakt te worden dat de familiegroep blijft bestaan uit minstens 6 leden. Te weinig sociale interactie leidt immers tot welzijnsproblemen. Het fok- en invoerverbod (behalve als het aantal individuen is gedaald tot 6) dient samengelezen te worden met de bepaling tot wanneer de tuimelaars mogen worden gehouden waarbij er met andere woorden gekozen wordt voor een frequente evaluatie met desgevallend uitdoofscenario. De verhuis naar een andere locatie is evenmin toegelaten.

Deze afwijking voor het bestaande dolfinarium geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die 10-jaarlijks plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van 10 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027.

Van alle onderzochte scenario's verdient bovenvermeld scenario dat de beste garanties biedt voor een verbeterd welzijn van de betrokken dieren, de voorkeur.

Artikel 22

De intensifiëring van de landbouw heeft geleid tot het houden van meer dieren per eenheid oppervlakte. Zo werden in de pluimveesector leghennen gehouden in legbatterijen. Die legbatterijen zijn, in uitvoering van de Europese Richtlijn 1999/74/EG van 19 juli 1999 'tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen', sinds 2012 verboden in de hele Europese Unie. Sindsdien stapten pluimveehouders over op verrijkte kooien, scharrel- of voliëresystemen (al dan niet met vrije uitloop).

Kooien laten echter niet toe om een voldoende niveau van dierenwelzijn te bereiken. Dit wordt ten gronde toegelicht in het rapport van de EFSA (d.i. de European Food Safety Authority), aangenomen op datum van 14 december 2022 en gepubliceerd op datum van 21 februari 2023, met als titel 'Welfare of Laying Hens on Farm', hetwelk concludeert: "*house all birds in non-cage systems*", hetgeen in het Nederlands wordt vertaald als: "*alle leghennen moeten in niet-kooisystemen worden gehouden.*" Deze aanbeveling is gebaseerd op de volgende conclusie vermeld in het rapport: "*In cage systems, laying hens experience the highly relevant welfare consequences 'inability to perform comfort behaviour', 'inability to perform exploratory or foraging behaviour' and 'restriction of movement'. In non-cage systems, these welfare consequences were ranked slightly relevant.*". Vertaald naar het Nederlands: "In kooisystemen ervaren leghennen de zeer relevante welzijnsgevolgen 'onvermogen om comfortgedrag te stellen', 'onvermogen om verkennend en foerageergedrag te stellen' en 'beperkingen qua bewegingsvrijheid'. In niet-kooisystemen, zijn deze welzijnsgevolgen slechts enigszins relevant." Artikel 22, samengelezen met artikel 86,4°, voorziet dan ook een uitfasering van het gebruik van kooisystemen voor kippen. Dit verbod geldt zowel voor de legkippenhouderij zelf als voor de opfokbedrijven. Een uitzondering op het verbod geldt voor dieren die om medische redenen moeten afgezonderd worden. Onder het verbod op kooisystemen valt niet het tijdelijk compartimenteren of scheiden van de betrokken dieren. Eveneens zijn etages in open voliëresystemen mogelijk.

Het verbod treedt voor de bestaande houderijen in werking op 1 januari 2036 (cf. artikel 86,4°). Op die manier wordt in een redelijke termijn voorzien, zodat de betrokken pluimveehouders tijdig de nodige aanpassingen kunnen doen om hun activiteiten te heroriënteren. Deze termijn houdt rekening met de

afschrijvingstermijn van de bestaande installaties en met andere woorden met de boekhoudkundige en werkelijke levensduur van de verrijkte kooisystemen die nu in gebruik zijn en waarin geïnvesteerd werd door de betrokken houders. Evenwel treedt het artikel in werking op 1 januari 2025 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023. Deze laatste voorwaarde werd opgenomen teneinde rechtszekerheid te creëren voor die houderijen die reeds een vergunningsaanvraag voor die datum hebben ingediend. Men wordt dan als een 'bestaande' houder beschouwd. 14 juli 2023 betreft de datum van de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering van het voorliggend ontwerpdecreet. Sinds die datum is men met andere woorden op de hoogte dat er een nieuw houderijsysteem in de pipeline is. Deze scharnierdatum werd voorzien om aankondigingseffecten te vermijden. Tenslotte, aanpassingen aan stallen met kooisysteem die het dierenwelzijn ten goede komen, waaronder aanpassingen die een reductie van ammoniakemissie beogen, blijven mogelijk voor 2036 zonder vervroegde inwerkingtreding van het verbod.

Voor wat betreft de bedrijven waarvan de afschrijfstermijn van maximaal 20 jaar van de installaties van kooisystemen nog niet afgelopen is op datum van 1 januari 2036, kan de Vlaamse Regering in flankerende maatregelen voorzien.

Artikel 23

Binnen de grenzen van de jaarlijks toegestane begrotingskredieten kunnen subsidies worden toegekend voor het bevorderen van de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn. Hierbij kan minimaal gedacht worden aan de kosten voor de controles uitgevoerd door de certificatie-instellingen bij deelname aan een door de minister erkend dierenwelzijnslabel. Het gaat om subsidies die kaderen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2023-2027. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de nadere regels hieromtrent te bepalen.

Met ingang van 1 januari 2023 is het nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van toepassing. Het nieuwe Europese rechtskader bestaat uit verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021, verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 en de gedelegeerde en uitvoeringshandelingen ervan. Conform EU-Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 'tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013' dienen immers ook acties om het dierenwelzijn te verbeteren, te worden gestimuleerd. Meer in het algemeen gaat het in casu om het bevorderen van de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn. De bestaande uitvoeringsreglementering van het GLB binnen landbouw en leefmilieu blijft onverkort van toepassing.

Artikelen 24 tot en met 26

De regels inzake het gebruik van dieren zijn momenteel versnipperd in de Dierenwelzijnswet. Zo regelt artikel 6 het gebruik van dieren op tentoonstellingen, kermis, wedstrijden en andere aangelegenheden, artikel 6bis het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen en artikel 6ter het gebruik van paarden in een paardencarrousel. Artikel 35 bevat dan weer o.a. een verbod

op het gebruiken van dieren voor diereengevechten en artikel 36,9° bevat o.a. een verbod op het gebruiken van dieren voor africhting, enscenering, reclame of gelijkaardige doeleinden in de mate dat dit oneigenlijk gebruik duidelijk tot vermijdbare pijn, lijden of letsel leidt. Deze bepalingen worden in de Codex gebundeld zodat een generieke regeling aangaande het gebruik van dieren ontstaat.

Artikel 24

Artikel 24 bevat een reeks verbodsbepalingen aangaande het gebruik van dieren. Deze verbodsbepalingen zijn gebaseerd op de bepalingen van de volgende artikelen van de Dierenwelzijnswet en zorgen met andere woorden voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. Verschillen worden hierna toegelicht:

- Punt 1°, sluit aan op het artikel 35, eerste lid, 2° van de Dierenwelzijnswet, waarbij wordt verduidelijkt dat het medewerking verlenen aan diereengevechten (zoals hondengevechten of hanengevechten) of schietoefeningen op dieren ook de gerichte kweek van de betrokken dieren omvat;
- Punt 2°, sluit aan op het artikel 36, 9° van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat werd toegevoegd dat het eveneens niet is toegelaten dieren op die manier te gebruiken dat het dier op fysiologisch en/of ethologisch vlak geschaad wordt;
- Punt 3°, sluit aan op het artikel 35, eerste lid, 9° van de Dierenwelzijnswet waarbij geopteerd werd de betrokken bepaling te herformuleren. Strafbaar is het stellen van seksuele handelingen met dieren en niet louter het hebben van seksuele betrekkingen met dieren;
- Punt 4°, sluit aan op het artikel 36, 1° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 5°, sluit aan op het artikel 36, 5° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 6°, sluit aan op het artikel 36, 2° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 7°, sluit aan op het artikel 36, 15° van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat het niet louter strafbaar is "*geverfde dieren te houden of te verhandelen*" maar "*dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen*". De leemte die er in de bestaande wetgeving is, werd met andere woorden opgevuld. Functionele kleuring die tijdelijk en beperkt is, meer concreet tijdelijke markeringen van landbouwhuisdieren in het kader van de fok, identificatie of veiligheid van de dieren, vallen niet onder dit verbod. Een voorbeeld is de toepassing van het ramtuig in de schapenhouderij of ook tijdelijke kleurmarkeringen die aangebracht worden op zieke dieren, zodat de veehouders die dieren gemakkelijker in het oog kunnen houden;
- Punt 8°, sluit aan op het artikel 36bis van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 9°, sluit aan op het artikel 6ter van de Dierenwelzijnswet.

Artikel 25

De Vlaamse Regering kan maatregelen voorschrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, africhting, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek. Hiernaast kan de Vlaamse Regering ook nadere regels bepalen inzake: 1° de bekwaamheidsvoorwaarden voor de personen die de dieren houden, verzorgen en gebruiken; 2° de voorwaarden voor de organisatie van de activiteit; en 3° de wijze bepalen waarop de organisatoren van wedstrijden en de door hen aangestelden met de door de in artikel 64 vermelde overheidspersonen samenwerken om de controle van deze wedstrijden te organiseren, in het bijzonder van de maatregelen, vermeld in het eerste lid, en van het gebruik van de stoffen, vermeld in artikel 24, eerste lid, 6°.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 23 september 1998 'betreffende de bescherming van dieren bij wedstrijden', behouden hun rechtskracht.

Artikel 26

Artikel 26 houdt een verbod in op het houden en het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen. Het artikel verleent verder een delegatie aan de Vlaamse Regering om een lijst vast te stellen van gedomesticeerde dieren die in afwijking van dit verbod wel mogen gehouden en gebruikt worden in circussen en rondreizende tentoonstellingen en welke de voorwaarden dan zijn die dienen nageleefd te worden teneinde het welzijn van de betreffende dieren te kunnen garanderen.

De bepaling in kwestie is identiek aan het artikel 6bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om het koninklijk besluit van 2 september 2005 'betreffende het welzijn van dieren gebruikt in circussen en rondreizende tentoonstellingen'.

Hoofdstuk 3 - De handel in dieren

Artikel 27

Artikel 27, dat samengelezen moet worden met het artikel 86, 5°, bevat een principiële verbod op de verhandeling van dieren op de openbare weg en markten⁵. In afwijking hierop geldt de volgende limitatieve lijst van uitzonderingen: 1° jaarmarkten; 2° beurzen; 3° tentoonstellingen⁶; 4° markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd. Voor honden en katten gelden deze uitzonderingen niet.

Op markten worden dieren in minder gunstige omstandigheden aangeboden. Het gaat voornamelijk om stress door onnodig transport⁷, rudimentaire huisvesting, onbekende omgeving, drukte en vaak nabijheid van onbekende personen. De verhandeling van dieren op de openbare weg en markten, moet zo veel als mogelijk uitgesloten worden, enerzijds omwille van het risico op impulsaankopen, en, anderzijds, omwille van moeilijkheid om te voldoen aan de fysiologische en ethologische behoeften van de dieren in deze omstandigheden. De dieren worden tijdens de markten gehouden in transporteerbare en tijdelijke huisvestingssystemen, waarin ze vaak toch een groot deel van de dag verblijven, zeker als het transport naar en van de markt wordt meegerekend. Heel wat gemeenten hebben de verhandeling van dieren op markten op hun grondgebied al verboden via het gemeentelijk politiereglement.

De limitatieve lijst van uitzonderingen hebben een dermate beperkt toepassingsgebied waardoor de impact op het dierenwelzijn als gering wordt beschouwd.

Artikel 27 van het ontwerpdecreet past het huidig artikel 12, eerste lid, van de Dierenwelzijnswet aan door het bestaande verbod op het verhandelen van honden

⁵ Cf. artikel 3, 19°: markt: "voor het publiek toegankelijke plaats waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen".

⁶ Cf. artikel 3, 28°: tentoonstelling: "een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelaar is".

⁷ Zie rapporten van het EFSA (= European Food Safety Authority) inzake transport van verschillende categorieën van landbouwhuisdieren, waaruit blijkt dat transport een belangrijke stressfactor is: <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/animal-welfare>.

en katten op de openbare weg en markten uit te breiden naar alle dieren, met evenwel een limitatieve lijst van uitzonderingen.

Net zoals vandaag ook reeds het geval is, kunnen katten en honden bijkomend evenmin verhandeld worden op (jaar)markten, beurzen of tentoonstellingen.

Dit verbod zal pas vanaf 1 januari 2026 betrekking hebben op alle gewervelde dieren en dus ook op landbouwdieren (cf. artikel 86, 5°). Hierdoor wordt voor de huidige exploitanten in een redelijke overgangstermijn voorzien om hun activiteiten te heroriënteren. Tot die datum blijft het verbod beperkt tot de honden en katten. In Vlaanderen is nog maar één veemarkt actief. Daar worden in hoofdzaak runderen bij elkaar gebracht voor verhandeling voorafgaand aan het aanbieden van de dieren bij een slachthuis. Deze tussenstop betekent evenwel een significante verlenging van de transportduur voor de dieren en gaat gepaard met bijkomende stress. Het schrappen van deze overbodige tussenstop uit de handelsketen heeft dan ook een positieve impact op het welzijn van deze dieren.

Artikel 28

Artikel 28 verbiedt het houden of tentoonstellen van honden en katten in de winkelruimte of aanhorigheden van handelszaken van dieren met het oog op de verhandeling ervan. Deze bepaling is overgenomen uit artikel 12, derde lid, van de Dierenwelzijnswet. Door de verhandeling van honden en katten te beperken tot kwekers van deze dieren, worden impulsaankopen voorkomen en wordt de socialisatie bevorderd.

Artikel 29

Deze bepaling voorziet in een publicatieverbod voor het verhandelen van diersoorten die niet voorkomen op de positieve lijsten. Hoewel honden en katten wel op de positieve lijst voor zoogdieren voorkomen, geldt voor hen een bijzondere regeling.

De bepaling in kwestie is gebaseerd op het artikel 11bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, met dien verstande dat de term "reclame" vervangen werd door de term "publiciteit". Deze term wordt reeds gehanteerd in het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', zodat een conformiteit tussen de Codex en het genoemde besluit wordt gecreëerd. Verder wordt de term "vaktijdschriften" vervangen door "vaktechnische publicaties" om tegemoet te komen aan de huidige digitale wereld. Tot slot wordt de mogelijkheid verleend aan de Vlaamse Regering om ook de publiciteit bij het verhandelen van andere dieren te verbieden of aan voorwaarden te onderwerpen.

Artikel 30

Artikel 30 bevat een reeks verbodsbepalingen aangaande de verhandeling van dieren. Deze verbodsbepalingen zijn gebaseerd op de verbodsbepalingen opgenomen in de volgende artikelen van de Dierenwelzijnswet en zorgen met andere woorden voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Verschillen worden hierna toegelicht:

- Punt 1°, verheft het artikel 27, §4 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', naar het decretale niveau. De formulering van het verbod wordt integraal overgenomen. Het lokken van mensen om tot aankoop over te gaan door middel van een korting is met andere woorden niet toegelaten;

- Punt 2°, sluit aan op punt 1° en verduidelijkt dat ook "koppelverkoop", oftewel een "gezamenlijk aanbod", begrepen dient te worden onder het verbod om een korting, onder welke vorm dan ook, bij de verhandeling van een dier aan te bieden. Het "gezamenlijk aanbod" is een juridisch begrip dat in artikel I.8, 21° Wetboek Economisch Recht als volgt gedefinieerd wordt: *"het aanbod waarbij de al dan niet kosteloze verkrijging van goederen of diensten gebonden is aan de verkrijging van andere goederen of diensten"*. Ondanks het feit dat een dier geen "goed" of "lichamelijk voorwerp" meer is in de zin van artikel 3.38 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, is de verwijzing naar het begrip "gezamenlijk aanbod" uit het Wetboek Economisch Recht wel pertinent aangezien artikel 3.39 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek voorziet dat de bepalingen met betrekking tot lichamelijke voorwerpen van toepassing zijn op dieren, met inachtneming van de wettelijke en reglementaire bepalingen ter bescherming van dieren en van de openbare orde;
- Punt 3°, sluit aan op het artikel 36, 16° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 4°, sluit aan op het artikel 10bis van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 5°, sluit aan op het artikel 11 van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat de leeftijd van 16 jaar van personen waaraan dieren mogen afgestaan worden zonder de uitdrukkelijke toelating van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen, wordt opgetrokken naar 18 jaar of ouder dan 18 jaar oud en handelingsonbekwaam. Laatstvermelde kan gelden voor bijvoorbeeld mensen met een verstandelijke beperking, mensen met psychiatrische problemen, mensen met een verslaving en mensen met dementie.

Artikel 31

Artikel 31 machtigt de Vlaamse Regering voorwaarden op te leggen voor de verhandeling van dieren met het doel hen te beschermen en hun welzijn te verzekeren. Er wordt ook gespecificeerd waarop deze voorwaarden betrekking kunnen hebben.

Deze bepaling is vrijwel identiek aan het artikel 10 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', behouden hun rechtskracht.

Artikel 32

Artikel 32 machtigt de Vlaamse Regering een registratieplicht en voorwaarden op te leggen aan personen en verenigingen die dieren, bestemd voor adoptie, aanvoeren vanuit het buitenland. Deze voorwaarden hebben betrekking op enerzijds de registratieprocedure van de personen en verenigingen in kwestie, en anderzijds het land van oorsprong, de leeftijd, de sterilisatie, de ziektepreventie, het gedrag, en de identificatie van de dieren, en tenslotte de informatie aan de adoptanten, het vervoer en de adoptieprocedure.

In Vlaanderen is er de laatste jaren een significante stijging van het aantal straat- en asielhonden dat door organisaties wordt ingevoerd. Het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen bij ingevoerde straat- en asielhonden is een belangrijke bezorgdheid. Zo komen (exotische) ziekten, waaronder zoönosen, meer voor bij ingevoerde honden (bijvoorbeeld rabiës, Echinococcus, Leishmania, Babesiosis, Ehrlichiosis, Heptazoönosis, hartworm, brucellose, Leptospira canicola). Verder hebben de honden in de thuislanden niet altijd de status van gezinshond zoals in West-Europa. Ze hebben minder emotionele en financiële waarde en worden daar ook naar behandeld. De honden worden vaak in lokale asielen opgevangen en van

daaruit geadopteerd. Deze voorgeschiedenis resulteert in een hoger voorkomen van afwijkend gedrag zoals stress, angst van mensen en verlatingsangst bij deze dieren. Adoptie op afstand op basis van foto en beschrijving en zonder strenge screening van de kandidaat-adoptanten is bovendien een beperking voor het matchen van een hond en een adoptant, en verhogen het risico van impuls-adopties. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert in dit kader in haar advies van 29 september 2022 om enkel gesocialiseerde en gezonde gezinshonden in te voeren, aangezien het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen daarbij kleiner is. De organisatie die de honden invoert draagt hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid om enkel deze categorie honden in te voeren, én te zorgen voor een goede match met de kandidaat-adoptant.

Hoofdstuk 4 - Vervoer van dieren

Artikel 33

Artikel 33 reglementeert het vervoer van dieren, rekening houdend met de aard van de vervoermiddelen, met de omstandigheden van het vervoer en met de bijzondere behoeften eigen aan elke soort of diergroep. Onder een groep van dieren wordt verstaan: een geheel van dieren van dezelfde soort, bijeengebracht volgens ras, ouderdom, gewicht, geslacht etc. Het is belangrijk om de delegatie aan de Vlaamse Regering voldoende ruim te maken opdat er nadere regels voor alle mogelijke situaties kunnen gecreëerd worden. Aan deze voorwaarden kunnen door de Vlaamse Regering in bijzondere gevallen ook ontheffingen of vrijstellingen verleend worden, voor zover deze niet ingaan tegen de bepalingen van de Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004.

Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 13 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Bepaalde bewoordingen werden evenwel geactualiseerd (zo is er bv. niet meer sprake van "verpakkingen", maar wel van "containers"), en er werd delegatie aan de Vlaamse Regering verleend om voorwaarden vast te stellen inzake de temperatuur waarbij het vervoer van dieren kan en mag plaatsvinden. Tevens wordt, ter uitvoering van de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004, een wettelijke basis voorzien voor het aanvragen, uitreiken, schorsen en intrekkingen van vergunningen voor vervoerders. Tenslotte wordt, ter uitvoering van artikel 3 van verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997, een wettelijke basis voorzien voor de erkenning van controleposten.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 13 juni 2010 'betreffende het getuigschrift van vakbekwaamheid voor het vervoer van landbouwhuisdieren', behouden hun rechtskracht. De Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 is tevens onverkort van toepassing.

De maatregelen die genomen worden door de Vlaamse Regering mogen uitsluitend worden genomen met het oog op de naleving van het dierenwelzijn zonder de materie van de dierengezondheid te regelen.

Artikel 34

Artikel 34 houdt een algemeen verbod in op het verzenden van dieren via postdiensten of particuliere pakketdiensten behoudens de uitzonderingen gevisieerd in de Wereldpostconventie, zoals bekrachtigd door de Wet van 14 september 2016. De Wereldpostconventie verbiedt het insluiten van levende dieren in alle categorieën van zendingen. De Wereldpostconventie laat evenwel toe dat bepaalde dieren toegelaten worden in brievenpostzendingen, andere dan zendingen met aangegeven waarde. Het gaat meer bepaald om (1) bijen, bloedzuigers en zijdewormen; (2) parasieten en verdelgers van schadelijke

insecten, bestemd voor de bestrijding van die insecten en verzonden tussen officieel erkende instellingen en (3) vliegen van de familie van drosophilidae (fruitvliegjes), die gebruikt worden voor biomedisch onderzoek onder officieel erkende instellingen. Valt hier niet onder: het transporteren van dieren door middel van gespecialiseerde koerierdiensten.

Deze bepaling herschrijft artikel 36, 13° van de Dierenwelzijnswet, dat louter bepaalt dat het verboden is "*om dieren onder rembours te verzenden per post*". Continuïteit van het huidige rechtskader en praktijk wordt evenwel minstens verzekerd.

Hoofdstuk 5 - Invoer en doorvoer van dieren

Artikel 35

Artikel 35 regelt de in- en doorvoer van dieren waarbij aan de Vlaamse Regering een ruime delegatie verleend wordt om nadere voorwaarden te bepalen met het oog op de bescherming en het welzijn van de betrokken dieren. Deze bepaling heeft betrekking op de invoer en doorvoer uit derde landen (= niet EU-landen). Aan deze voorwaarden kunnen door de Vlaamse Regering in bijzondere gevallen ook ontheffingen of vrijstellingen verleend worden, voor zover deze niet ingaan tegen de bepalingen van de Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004.

Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 14 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. De Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 is onverkort van toepassing

Hoofdstuk 6 - Doden van dieren

Artikel 36

Artikel 36 bepaalt onder welke voorwaarden en door wie gewervelde dieren mogen gedood worden. Kernprincipe is dat het lijden hierbij tot het minimum moet herleid worden, waarbij dieren niet gedood mogen worden zonder voorafgaand bedwelmend te zijn. Dit principe geldt ongeacht of de dieren gedood of geslacht worden en ongeacht of het gaat om een slachting volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten of niet. Uitzondering op dit principe van voorafgaande bedwelmendheid geldt enkel in drie specifieke, limitatief opgesomde gevallen: a) in geval van overmacht; b) bij jacht of visvangst; c) in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

Deze bepaling is vrijwel identiek aan het artikel 15 van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat de omkeerbare bedwelmendheid nu enkel een optie is en geen verplichting meer naar aanleiding van de religieuze slachtingen, en zorgt voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. Deze versie van het artikel 15 werd ingevoerd middels het decreet van 7 juli 2017⁸ en doorstond inmiddels zowel de toets van het Europees Hof van Justitie (middels het arrest met nr. C-426/16 van 17 december 2020) als het Grondwettelijk Hof (middels het arrest met nr. 117/2021 van 30 september 2021). Er werd door deze Hoven bevestigd dat het bestreden decreet zowel in overeenstemming is met Verordening (EG) nr. 1099/2009⁹, als met de vrijheid van godsdienst, met het beginsel van de

⁸ Decreet van 7 juli 2017 houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat de toegelaten methodes voor het slachten van dieren betreft, *BS* 18 juli 2017.

⁹ Verordening met nr. 1099/2009 van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden.

scheiding tussen kerk en staat, met het recht op arbeid en op vrije keuze van beroepsarbeid, met de vrijheid van ondernemen en het vrij verkeer van goederen en van diensten, en met het gelijkheidsbeginsel.

Het Grondwettelijk Hof benadrukte hierbij tevens dat artikel 15, §2, van de Dierenwelzijnswet in die zin dient te worden begrepen dat het voorziet, als tegemoetkoming aan de joodse en islamitische gelovigen, in een alternatieve verdoevingsmethode, zonder zich op enige wijze uit te spreken over de inhoud en de strekking van religieuze voorschriften bij het slachten van dieren. Deze lezing is uiteraard ook van toepassing op het ontworpen artikel 36, §2.

Artikel 37

Artikel 37 is nieuw. Het doden van eendagshaantjes staat al geruime tijd in de aandacht. Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk hebben reeds wetgeving, die het doden van eendagshaantjes verbiedt of alleen onder voorwaarden toestaat. Om te voorkomen dat haantjes worden geboren, zijn afgelopen jaren technieken ontwikkeld om het geslacht van de embryo's in het broedei te bepalen. Na deze geslachtsbepaling in het broedei (oftewel het in ovo seksen) worden broedeieren waaruit, volgens de geslachtsbepaling, een haantje geboren zal worden uit het broedproces verwijderd. Voor het in ovo seksen van eieren zijn inmiddels 4 technieken commercieel beschikbaar met name op basis van DNA-analyse, hormonale bepalingen met en zonder gebruikmakend van massaspectrometrie, nabij-infrarood spectroscopie en ook één op basis van genetische manipulatie.

Er zijn evenwel nog enkele belangrijke tekortkomingen die een brede uitrol van deze systemen verhinderen. De technieken zijn bijvoorbeeld niet op alle eieren toepasbaar en er is ook nog een vrij groot aandeel van de eieren, waarvan geen of onduidelijke uitslag verkregen wordt. Verder geldt er ook een langdurige analysetijd van de eieren van voor de meeste technieken van 20 minuten tot een uur alvorens men resultaat heeft. Bovendien werken sommige technieken pas relatief laat in de incubatie en is het verkieselijk dit in een vroeger stadium te kunnen doen. Tot slot is de economische haalbaarheid op heden ook nog een element die een brede uitrol van deze systemen verhinderen en met andere woorden de haalbaarheid ervan verhinderen.

In artikel 37 wordt als principe bepaald dat het doden van eendagskuikens verboden is. Met eendagskuikens worden bedoeld kuikens niet ouder dan 72 uur (cf. Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden). Dit artikel treedt evenwel pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. Die datum wordt bepaald van zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. Pijngevoeligheid van kuikens in het ei zou volgens uitgebreid wetenschappelijk onderzoek immers pas vanaf dag 12 vanaf de incubatie zijn. De Vlaamse Regering kan uitzonderingen op dit verbod voorzien.

Artikel 38

Artikel 38 voert een verbod vooreerst in op de verdelging van ratten en muizen door middel van producten waarvan het actief bestanddeel lijm is, bestemd voor het immobiliseren van de dieren. (cf. punt 1°)

Daarnaast wordt de verdelging van deze dieren door verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is, verboden (cf. punt 2°), met dien verstande dat de Vlaamse Regering in uitzonderlijke situaties kan voorzien in uitzonderingen op dit verbod. Een expertengroep samengebracht in kader van een project over het diervriendelijk bestrijden van ratten en muizen (Cartuyvels et al., 2021) beoordeelde een verdrinkingsdood als dieronvriendelijk. Verdrinkingsvallen zijn omwille van dierenwelzijnsredenen o.a. in Zweden en Frankrijk verboden en in

Duitsland mag het mechanisme van deze vallen net daarom zelfs niet onder laboratoriumomstandigheden getest worden. Een expertengroep samengebracht in kader van een project over het diervriendelijk bestrijden van ratten en muizen (Cartuyvels et al., 2021) beoordeelde een verdrinkingsdood als dierenonvriendelijk. Ook in Nederland werd dit type vallen recent onderzocht door de Universiteit van Wageningen (Krijger et al, 2022). De onderzoekers concludeerden dat een val waarbij een dier bij bewustzijn verdrinkt niet aanvaardbaar is wat betreft dierenwelzijn. Ingeval de dieren onmiddellijk worden verdoofd na het vangen en niet meer bij bewustzijn zijn op het moment van verdrinking is, zijn deze type vallen wel aanvaardbaar.

De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om deze verbodsbepalingen uit te breiden naar andere (plaag)diersoorten.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, punt 1^o, enerzijds treedt in werking op datum van inwerkingtreding van het voorliggend decreet. De verbodsbepaling, vermeld in het eerste lid, punt 2^o, anderzijds treedt pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum, dit is op een moment dat er meer diervriendelijke methoden op punt zijn. (cf. artikel 86, 1^o)

De verbodsbepalingen zijn verantwoord op grond van artikel 34 en 36 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (vrij verkeer van goederen) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) vanuit de noodzaak om het dierenwelzijn te beschermen.

De ontworpen regeling heeft vooreerst geen algemeen marktuitsluitend effect. Het verbod is immers beperkt tot twee specifieke diersoorten, namelijk muizen en ratten. Lijmvallen blijven dus nog steeds mogelijk voor het beheer van bijvoorbeeld insecten. Voor wat betreft de verdrinkingsvallen werd de datum van inwerkingtreding te meer uitgesteld naar een door de Vlaamse Regering te bepalen datum, dit is op een moment dat er meer diervriendelijke methoden op punt zijn (waaronder bedwelming met verdoving), zodat deze methode die niet diervriendelijk is, dan kan verboden worden.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit in haar advies van 28 september 2023 voor een diervriendelijk beheer van ratten en muizen. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit zelfs voor een verbod op de verkoop en het gebruik van anticoagulantia (middelen die de bloedstolling voorkomen), lijmvallen (zonder bedwelming), verdrinkingsvallen en cholecalciferol voor het beheer van ratten en muizen:

- ✓ Lijmvallen enerzijds zijn luidens de Raad niet diervriendelijk. De dieren worden bij bewustzijn geïmmobiliseerd: de gevangen dieren kleven onherroepelijk vast aan hun poten of vacht, en er wacht hen een zekere dood, meestal door uitdroging of uithongering. Bij ontsnappingspogingen kunnen ze ook ernstige verwondingen oplopen, het afscheuren van de huid of gebroken ledematen.
- ✓ Verdrinkingsvallen anderzijds zijn om redenen van dierenwelzijn al verboden in o.a. in Zweden en Frankrijk. Dit spreekt voor zich: de dood door verdrinking treedt pas na lange tijd in. Dit type van vallen is volgens de Raad wel aanvaardbaar als de dieren onmiddellijk worden verdoofd, doordat ze terecht komen in een verdovende vloeistof. Voor de verdrinkingsvallen met verdovende vloeistof die nu op de markt zijn, werd nog niet aangetoond dat de dieren worden bedwelmd.

Er dient benadrukt te worden dat:

- Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van nationaliteit of Staat van herkomst. De maatregel is dan ook niet discriminerend.

- De maatregel streeft het dierenwelzijn na, wat een legitiem doel van algemeen belang is. Zij streeft dan ook een wettig doel na.
- De maatregel is pertinent om het doel te bereiken en minder beperkende maatregelen zijn niet mogelijk:

Samengevat: De maatregel is niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden. De ontworpen regeling is ingegeven door een dwingende reden van algemeen belang, namelijk het waarborgen van het welzijn van dieren als wezens met gevoel, dat als dusdanig ook uitdrukkelijk is erkend in artikel 13 VWEU. Zoals aangegeven in de overwegingen (40) en (41) van de aanhef van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, wordt dierenwelzijn volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie immers beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. De ontworpen regeling is geschikt en noodzakelijk om die doelstelling te bereiken. In dit verband kan ook verwezen worden naar het advies nr. 57.485/4 van 3 juni 2015 van de Raad van State waarin is geoordeeld dat onder deze voorwaarden een beperking van onder meer de vrijheid van vestiging en/of dienstverlening om redenen van dierenwelzijn gerechtvaardigd is.

Artikel 39

Artikel 39 regelt de werking van de slachthuizen.

Paragraaf 1

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om nadere voorwaarden te bepalen die betrekking hebben op vier categorieën, die identiek zijn aan de nadere voorwaarden die door de Vlaamse Regering kunnen bepaald worden in uitvoering van het artikel 16, §1, van de Dierenwelzijnswet. Deze voorwaarden vullen de Verordening (EG) nr. 1099/2009 van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden, aan. De maatregelen die genomen worden door de Vlaamse Regering mogen uitsluitend worden genomen met het oog op de naleving van het dierenwelzijn zonder de materie van de dierengezondheid te regelen.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 februari 2016 'betreffende de bescherming van dieren bij het slachten of doden, behouden hun rechtskracht', behouden hun rechtskracht.

Paragraaf 2

De Vlaamse Regering erkent de inrichtingen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik en kan de voorwaarden hiervan bepalen. Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 16, §2, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 9 juli 2021 'tot delegatie van de bevoegdheid om inrichtingen te erkennen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik, vermeld in artikel 16, §2, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het dierenwelzijn', behouden hun rechtskracht.

Paragraaf 3

Paragraaf 3 voert een verbod in op zogenaamde thuisvlachten van grotere landbouwhuisdieren.

Het verbod is niet van toepassing op landbouwers en evenmin op personen die in het bezit zijn van een getuigschrift van vakbekwaamheid afgeleverd door het Departement én over een verdovingsinstrument beschikken.

Dieren die bestemd zijn voor de slacht moet zoveel mogelijk pijn, lijden en stress bespaard worden. Ze moeten op een diervriendelijke manier behandeld worden en moeten voor de slacht verdoofd worden volgens een methode die toegelaten is volgens de Europese wetgeving. Dit kan door gebruik te maken van een penschiettoestel of een elektrisch bedwelmingsstoestel. Het correct hanteren van deze toestellen vergt de nodige kennis en vaardigheid. Voor de voedselveiligheid moet ook de hygiëne verzekerd kunnen worden. Een slachting gaat daarenboven ook gepaard met een grote hoeveelheid bloed en ander dierlijk afval dat op de juiste manier verwijderd moet worden. Dit alles maakt dat het nagenoeg onmogelijk is om een slachting door particulieren thuis correct uit te voeren volgens alle wettelijke voorwaarden en dit zonder een voorafgaande kwalitatieve opleiding over het slachten of doden van dieren te hebben gevolgd. Slachtingen door particulieren worden daarom in de regel uitgevoerd in een erkend slachthuis of op een erkende tijdelijke slachtplaats.

Het verbod is zoals gezegd van toepassing op de grotere landbouwhuisdieren, met name op schapen, geiten en varkens, en dus niet op het slachten van pluimvee, konijnen en hazen. Runderen en paarden maken eveneens geen deel uit van het verbod, gezien de wet van 5 september 1952 'betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel' het thuis slachten van deze dieren reeds verbiedt. Bij pluimvee, konijnen en hazen gaat het om kleinere dieren, waar verwacht wordt dat het slachten en doden minder complex is dan bij grote dieren. Grote dieren zijn moeilijker te hanteren met als gevolg dat er een groter risico op dierenwelzijnsschendingen zijn.

Dit artikel treedt in werking op datum van inwerkingtreding van huidig decreet, met uitzondering van diegenen die zich beroepen op de uitzondering vermeld in artikel 39, §3, tweede lid, 2° die de tijd krijgen tot 1 januari 2026 om het getuigschrift van vakbekwaamheid te behalen. (cf. artikel 86, 6°)

Artikel 40

Paragraaf 1 verplicht ieder slachthuis om te beschikken over cameratoezicht. Deze dient zo geplaatst te worden dat kan nagegaan worden of de bepalingen van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten en van de Europese Verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake worden nageleefd. Het engagement om camera's te plaatsen in de slachthuizen en dit op strategische locaties voor controle van het dierenwelzijn, staat momenteel reeds beschreven in de convenanten die in 2017 en 2018 werden afgesloten met de slachthuisorganisaties. In deze convenanten wordt vermeld dat de beelden minimum 14 dagen bewaard blijven. Deze bewaringstermijn wordt nu decretaal gebracht naar 40 dagen. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend, zowel om nadere modaliteiten te bepalen over het cameratoezicht waaronder de locatie van de te plaatsen camera's als om slachthuizen vrij te stellen van deze verplichting, voor zover het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd. Deze verplichting tot het beschikken van cameratoezicht treedt dan ook pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. (cf. artikel 86, 1°)

In paragraaf 2 wordt bepaald welke personen toegang hebben tot de beelden, en gedurende welke termijn de camerabeelden bewaard moeten worden en ter beschikking gehouden moeten worden van de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1, en de dierenartsen, aangeduid in toepassing van artikel 65, §1.

Hoofdstuk 7 – Ingrepen op dieren

Artikel 41

Artikel 41 bepaalt dat de bepalingen van hoofdstuk 7, dat betrekking heeft op ingrepen op dieren, niet van toepassing is op het hoofdstuk 9, dat betrekking heeft op de dierproeven. Dit artikel is identiek aan het artikel 17 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 42

De regel is dat er geen ingrepen bij een gewerveld dier verricht mogen worden waarbij gevoelige delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd. Hierop zijn drie limitatief beschreven uitzonderingen voorzien. Het bepaalde in het artikel 42 is identiek aan het artikel 17bis, §1 en §2, van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 17 mei 2001 'betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort', behouden hun rechtskracht.

Artikel 43

Paragraaf 1 t.e.m. 3

Artikel 43 bepaalt in haar eerste paragraaf dat alle gewervelde dieren voor een pijnlijke ingreep moeten worden verdoofd door een dierenarts dan wel door de diergeneeskundige helper of de verantwoordelijke van het dier indien wettelijk bepaald. De tweede paragraaf voorziet in uitzonderingen hierop die limitatief bepaald zijn. Paragraaf 3 maakt het mogelijk voor de Vlaamse Regering om een lijst op te stellen van ingrepen die onder bepaalde voorwaarden geen verdoving vereisen en de daarbij te gebruiken methoden.

Artikel 43 is vrijwel identiek aan het artikel 18 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, bepaald in het koninklijk besluit van 17 mei 2001 'betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort', behouden hun rechtskracht.

Artikel 44

Paragraaf 1 t.e.m. 4

Artikel 44 regelt zowel het deelnemen en laten deelnemen van dieren waarbij een bij artikel 42 verboden ingreep is verricht aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden, als de verhandeling van deze dieren. Deelname aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden of het laten deelnemen blijft verboden ook als het gaat om een ingreep waarvoor er een diergeneeskundige noodzaak voor zou bestaan, dit tenzij de ingreep voor 15 april 2018 werd ondergaan, en met name voor de inwerkingtreding van het decreet van 23 maart 2018 'houdende de wijziging van artikel 3 en artikel 19 van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn de dieren' werd ondergaan.

Hoofdstuk 8 - Dieronvriendelijke producten

Artikel 45

In de handel worden verschillende producten voor dieren aangeboden die niet geschikt zijn om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te voldoen. We denken hierbij onder meer aan sommige aangeboden hokken, kooien en bokalen

die niet geschikt zijn voor de doeldiersoort of lijmvallen voor plaagdieren. Artikel 45 geeft de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om het gebruik en de verkoop van producten bestemd voor dieren die schadelijk zijn voor hun welzijn, te beperken of te verbieden. Om de beperking of het verbod op het gebruik en/of de verkoop van deze dieronvriendelijke producten te ondersteunen, wordt ook de mogelijkheid voorzien om de publiciteit ervoor te beperken of verbieden.

Hoofdstuk 9 - Dierproeven

Hoofdstuk 9, dat uit de artikelen 46 tot en met 60 bestaat, sluit aan op de artikelen 20 tot en met 30/1 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De aanpassingen ten opzichte van het bestaande rechtskader worden hierna toegelicht. De bepalingen werden tevens herschikt om een logischere opbouw van dit hoofdstuk te creëren. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren', behouden hun rechtskracht.

Het gebruik van dieren in dierproeven is in hoofdzaak geregeld door een Europees wetgevend kader. De kern hierbij is het "3V-principe", dat staat voor "vervangen, verminderen en verfijnen": het gebruik van levende dieren in onderzoek moet zoveel mogelijk vermeden worden, het aantal gebruikte dieren moet tot een minimum beperkt worden en elke vorm van pijn, lijden, angst en blijvende schade bij de dieren die toch gebruikt worden in proeven moet voorkomen of tot een minimum beperkt worden.

Artikel 46

Artikel 46 bepaalt dat dit hoofdstuk in de gedeeltelijke omzetting voorziet van Richtlijn 2010/63/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2010 betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt. Deze richtlijn wordt omgezet zowel middels voorliggend ontwerpdecreet als middels het KB van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren'. Overeenkomstig artikel 61, lid 1, derde alinea, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 moet immers in het aan te nemen decreet zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn worden verwezen.

Artikel 47

Paragraaf 1 tot en met 3

Dierproeven zijn enkel toegelaten als ze beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd in dit hoofdstuk.

De Vlaamse Regering heeft verder delegatie om:

- de door haar bepaalde dierproeven toe te laten of te verbieden;
- de doeleinden waarvoor dierproeven uitsluitend mogen worden gebruikt en de methoden voor het doden van de dieren te bepalen;
- de door haar bepaalde dierproeven te verbieden om dubbel gebruik te vermijden.

Uiteraard is deze delegatie begrensd door de vereisten van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 47 is gebaseerd op het artikel 20 van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat er enkele aanpassingen werden aangebracht. Vooreerst werd de delegatie aan de Vlaamse Regering geschrapt om dierproeven ondanks dubbel gebruik toe te laten wanneer verder onderzoek vereist is om de volksgezondheid,

de veiligheid of het milieu te beschermen. Verder werd de bepaling dat proefdieren die in een andere lidstaat zijn gefokt of gehouden kunnen worden aangeleverd of gebruikt in een apart artikel opgenomen (zie hierna).

Artikel 48

Proefdieren die in een andere lidstaat rechtmatig zijn gefokt of gehouden, kunnen worden aangeleverd of gebruikt en de producten die zijn ontwikkeld door gebruikmaking van deze dieren kunnen in de handel worden gebracht. Deze bepaling vormt de omzetting van artikel 2, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 49

Paragraaf 1 tot en met 3

Gebruikers, fokkers en leveranciers van proefdieren dienen voorafgaandelijk erkend te worden door de Vlaamse Regering. Die erkenning kan ook geschorst of ingetrokken worden. De voorwaarden en de procedure hiervoor moeten door de Vlaamse Regering bepaald worden. De Vlaamse Regering wordt ook gemachtigd om voorwaarden op te leggen aangaande de herkomst en het houden van de dieren en hun bestemming eens de dierproeven waarin deze dieren gebruikt werden, zijn beëindigd.

Paragraaf 1 van artikel 49 is een samenvoeging van artikel 21, §1, eerste lid en artikel 22 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat de erkenningsaanvraag onderworpen wordt aan de betaling van een retributie die de kost voor de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt. Een dergelijke retributie is reeds verschuldigd voor de erkenningsaanvraag van de overige reeds bestaande erkenningsplichtige inrichtingen, met name de hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenpensions, handelszaken voor dieren, en dierentuinen.

Deze erkenningsplicht betreft een omzetting van de vergunningsplicht voor gebruikers, fokkers en leveranciers, zoals opgelegd door artikel 20, lid 1, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Paragraaf 2 is vrijwel identiek aan artikel 23, §1, van de Dierenwelzijnswet. De expliciete vermelding dat honden en katten moeten ingeschreven worden in een register, met vermelding van hun herkomst, zoals voorzien in artikel 23, §1, van de Dierenwelzijnswet, werd geschrapt. De Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 voorziet deze verplichting immers voor alle diersoorten, wat is omgezet in het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren'.

Paragraaf 3 is identiek aan artikel 21, §1, tweede lid, van de Dierenwelzijnswet.

Artikel 50

Paragraaf 1

Gebruikers van proefdieren dienen zich aan te sluiten bij een ethische commissie. De ethische commissies worden goedgekeurd en gecontroleerd door het Departement, volgens de regels bepaald door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bepaalt ook hun samenstelling, werking en opdrachten.

Paragraaf 1 van artikel 50 sluit aan op paragraaf 2 van het artikel 21 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Volgende technische aanpassing werd doorgevoerd: in plaats van te

spreken over de oprichting van ethische commissies bij de gebruikers, wordt gesproken over de oprichting van ethische commissies waarbij men zich als gebruiker dient aan te sluiten. Dit stemt overeen met de tekst van de uitvoeringsreglementering (artikel 11, §1 van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren') en met de praktijk.

Paragraaf 2

Elke gebruiker, fokker en leverancier richt een dierenwelzijnsceel op. Kleine gebruikers, fokkers en leveranciers kunnen aan deze verplichting voldoen door zich aan te sluiten bij een overkoepelende dierenwelzijnsceel. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd de samenstelling, de werking en de opdrachten van de dierenwelzijnsceel te bepalen.

Paragraaf 2 van artikel 50 past paragraaf 4 van het artikel 21 van de Dierenwelzijnswet aan aan de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 (cf. artikel 26), omgezet in artikel 35 van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van proefdieren, en de praktijk, en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 51

De gebruikers die bij het uitvoeren van dierproeven gebruik maken van paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten moeten een dierenarts aanwijzen, deskundig op het vlak van de proefdieregeneeskunde, die belast wordt met de bescherming van de gezondheid en het welzijn van die dieren.

Artikel 51 is vrijwel identiek aan het artikel 23, §2, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat in de plaats van "paarden" er nu sprake is van "paardachtigen" en in de plaats van "primaten" er nu sprake is van "niet-menselijke primaten".

Artikel 52

Geen enkel project dat dierproeven omvat, mag worden uitgevoerd zonder dat er voorafgaand een vergunning werd verleend en zonder dat de projectevaluatie gunstig is. Deze vergunning kan geschorst of ingetrokken worden. De Vlaamse Regering wijst een bevoegde instantie aan die belast wordt met het vergunnen van projecten. De Vlaamse Regering wordt ook delegatie verleend om de overige procedurele verplichtingen en voorwaarden ter zake te bepalen.

Artikel 53

De leden 1 tot en met 3 van artikel 53 zijn identiek aan de paragrafen 1 tot en met 3 van artikel 24 van de Dierenwelzijnswet. De leden 4 en 5 zijn vrijwel identiek aan artikel 30 van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat er een verduidelijking werd aangebracht in lijn met de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 (cf. artikel 5, f)). Hiermee wordt gezorgd voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Tevens gaat het om een omzetting van de kern van de Europese Proefdierrichtlijn, dat het "3V-principe" huldigt.

Lid 1

Dierproeven moeten beperkt worden tot het strikt noodzakelijke.

Lid 2

Er mag geen dierproef uitgevoerd worden als het nagestreefde resultaat kan worden verkregen met behulp van een andere methode of beproevingsstrategie

waarbij geen levende dieren worden gebruikt en die in de wetgeving van de Europese Unie is erkend. Deze bepaling betreft een omzetting van het artikel 13, lid 1 van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Lid 3

Lid 3 verduidelijkt voor welke dierproeven er moet gekozen worden in geval er verschillende mogelijkheden zijn. Deze bepaling betreft een omzetting van het artikel 13, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Leden 4 en 5

Deze paragrafen bepalen wanneer dierproeven van didactische aard toegestaan zijn (cf. artikel 5, f), van de Europese Proefdierrichtlijn). De Vlaamse Regering wordt gemachtigd voorwaarden te bepalen waaronder dierproeven mogen uitgevoerd worden met het oog op de opleiding van het personeel in de laboratoria.

Artikel 54

Paragraaf 1 tot en met 3

Paragrafen 1 tot en met 3 zijn vrijwel identiek aan artikel 24, §4, van de Dierenwelzijnswet en betreffen een omzetting van het artikel 14, leden 1 tot en met 5, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010, met dien verstande dat de tekst van paragraaf 1 in lijn werd gebracht met de tekst van de Richtlijn (cf. artikel 14, lid 1) teneinde de onduidelijkheid die er in de huidige tekst was, weg te werken.

Paragraaf 1 heeft betrekking op de verdoving die moet toegepast worden bij de dieren gebruikt in dierproeven. Dierproeven moeten tenzij dat niet mogelijk is onder algemene of plaatselijke verdoving uitgevoerd worden. Er wordt verduidelijkt wanneer hiervan kan afgeweken worden.

Paragraaf 2 verbiedt in principe het gebruik van stoffen waardoor dieren niet meer of slechts in verminderde mate in staat zijn pijn te tonen zijn. Er wordt bepaald wat gedaan moet worden als de toediening van de vermelde stoffen wel noodzakelijk is.

Paragraaf 3 verplicht het gebruik van pijnbestrijding, tenzij dit niet mogelijk is.

Paragraaf 4

Paragraaf 4 bepaalt wanneer en onder welke omstandigheden een dierproef gepaard kan gaan met de dood van het proefdier. Paragraaf 4 is identiek aan artikel 24, §5, van de Dierenwelzijnswet en betreft een omzetting van het artikel 13, lid 3, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 55

De gebruiker, de fokker of de leverancier moet een persoon aanwijzen die verantwoordelijk is voor de naleving van de erkenningsvoorwaarden en voor het verstrekken van de door de Vlaamse Regering vastgestelde administratieve of statistische inlichtingen.

Artikel 55 is identiek aan het artikel 25 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Verder betreft artikel 55 een omzetting van het artikel 20, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 56

Paragraaf 1 + 2

Artikel 56 bepaalt de taken, de verantwoordelijkheden en de bekwaamheid van de proefleider.

Artikel 56, dat gebaseerd is op het artikel 26 van de Dierenwelzijnswet, werd in lijn gebracht met de huidige praktijk waarbij verduidelijkt wordt dat de proefleider zowel zelf dierproeven kan uitvoeren als kan laten uitvoeren. Het diploma-vereiste en de kennis en bekwaamheden van de proefleider werden verder ook in lijn gebracht met het guidance document van de Europese Commissie 'education and training framework'. (https://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pubs_guidance_en.htm). Er werd tevens naar analogie met artikel 51, de term "paarden" vervangen door "paardachtigen" en de term "primaten" door "niet-menselijke primaten".

Artikel 57

De gebruiker, de fokker, de leverancier of de proefleider hebben administratieve verplichtingen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd te bepalen welke documenten zij moeten bijhouden en op welke manier die documenten moeten opgemaakt worden.

Artikel 57 is identiek aan het artikel 27 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 58

Artikel 58 verleent delegatie aan de Vlaamse Regering om regels vast te stellen voor de opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers.

Artikel 58 is in grote mate identiek aan het artikel 29 van de Dierenwelzijnswet met dit verschil dat in plaats van opleiding en kwalificatie van het personeel er nu gesproken wordt over opleiding en bekwaamheid van het personeel.

Artikel 59

Artikel 59 regelt de oprichting van de Vlaamse Proefdierencommissie en haar takenpakket, samenstelling en werking.

Artikel 59 is in grote mate identiek aan het artikel 28 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Het vereiste dat de leden van de Vlaamse Proefdierencommissie verplicht zijn tot geheimhouding werd evenwel niet mee overgenomen, en dit om de transparantie in haar werking te kunnen garanderen. Verder betreft artikel 59 ook een omzetting van het artikel 49 van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 60

Het sluitstuk van elk doortastend beleid is een kordate handhaving. Regelmatige inspecties om te waken over de naleving van de dierenwelzijnsreglementering bij alle fokkers, leveranciers en gebruikers, inclusief in hun inrichtingen, is hiervoor een noodzaak. Artikel 60 bepaalt dat de regels hiervoor door de Vlaamse Regering worden bepaald.

Hoofdstuk 10 - De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Artikel 61 + 62

Artikel 61 en 62 regelen de oprichting van een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn en zijn takenpakket, samenstelling en werking. Zo dient de Raad ten minste te bestaan uit vertegenwoordigers van a) de verenigingen voor dierenbescherming, b) het wetenschappelijk onderzoek, c) de dierenartsen, en d) de kwekers. Overige stakeholders worden uiteraard ook betrokken in het kader van de adviesverlening, en dit hetzij als vast lid van de Raad, hetzij ad hoc als lid van een werkgroep. Beide artikelen werden uitgevoerd door middel van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 november 2015 'tot regeling van de samenstelling en de werking van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn'.

Artikel 61 en 62 zijn identiek aan het artikel 31 en 32 van de Dierenwelzijnswet en zorgen voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Hoofdstuk 11 – Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Artikel 63

Artikel 63 heeft betrekking op het Vlaams Dierenwelzijnsfonds en bepaalt met welke opbrengsten, bijdragen en retributies uit het decreet dit gespijsd wordt en voor welke uitgaven deze middelen gebruikt kunnen worden. Het Dierenwelzijnsfonds werd in 2014 opgericht met het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 'houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015' omdat, door de toename van het maatschappelijk belang van dierenwelzijn, ook de wetgeving ter zake steeds uitgebreider wordt en het aantal klachten toeneemt. Als gevolg hiervan stijgen ook het aantal uit te voeren controles en het aantal inbeslagnames, evenals de daaraan gekoppelde behoefte aan budgettaire middelen en personeel. Daarnaast stijgt ook de vraag naar sensibilisatie-acties en studies ter ondersteuning van bestaande en toekomstige regelgeving. Dit alles heeft ertoe geleid dat bijkomende middelen vereist zijn om de bevoegde diensten in staat te stellen een degelijke dienstverlening te verzekeren. De beste manier om aan deze groeiende behoeften tegemoet te komen, was dan ook de oprichting van een dierenwelzijnsfonds.¹⁰

Artikel 63 is gebaseerd op het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 en zorgt dan ook voor de continuïteit van het Dierenwelzijnsfonds. Aan de inkomstzijde werden de retributies die nieuw zijn voorzien in dit decreet en de inning van de kosten die middels dit decreet bijkomend zullen teruggevorderd worden, toegevoegd. Aan de uitgavenzijde wordt 1° de mogelijkheid om de inkomsten van het Fonds te gebruiken voor onderzoeksprojecten toegekend voor 1 juli 2014 door de FOD Volksgezondheid geschrapt daar dit niet langer relevant is en, 2° toegevoegd dat de inkomsten van het Fonds gebruikt mogen worden voor het verlenen van subsidies bestemd voor de uitvoering van maatregelen met een gunstig effect op het dierenwelzijn. Er wordt wetgevingstechnisch voor geopteerd om de bepaling over het Dierenwelzijnsfonds te integreren in de Codex en deze vervolgens op te heffen in het decreet van 19 december 2014 (cf. artikel 81).

Hoofdstuk 12 - Controle, handhaving en bestraffing

Hoofdstuk 12, dat bestaat uit de artikelen 64 tot en met 75, bevat de bepalingen die betrekking hebben op de controle, handhaving en bestraffing van de Codex en haar uitvoeringsbepalingen. Er werd hierbij geopteerd om niet in te stappen in het Kaderdecreet Vlaamse handhaving. Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige inbreuken op Vlaamse wetgeving,

¹⁰ Memorie van Toelichting, St. VI. Parl. 132/1, 2014-2015, p. 42.

zoals milieu-inbreuken dewelke een meer wetenschappelijk-technische benadering vereisen in tegenstelling tot dierenwelzijnsinbreuken die een vaak diergeneeskundige benadering en beoordeling op maat in hoofde van de bevoegde overheid vereisen.

Artikel 64

Paragraaf 1 tot en met 6

Artikel 64 wijst de overheidspersonen aan die, naast de officieren van gerechtelijke politie, belast zijn met de controle op de toepassing van dit decreet, haar uitvoeringsbesluiten en de Europese reglementering ter zake, en hun bevoegdheid. Dit gaat zowel om de leden van de federale en lokale politie, als om de statutaire en contractuele personeelsleden van het Departement die worden aangewezen door de Vlaamse Regering. Zij kunnen zowel een proces-verbaal als een proces-verbaal van waarschuwing opstellen. Dat laatste heeft als doel de overtreder aan te manen de overtreding stop te zetten. Nieuw is dat per zone van de lokale politie verantwoordelijken dierenwelzijn dienen aangeduid te worden. De aanstelling van een dergelijke lokale "dierenpolitie" verdient de aanbeveling gelet op de zeer specifieke expertise vereist bij de beoordeling van dierenwelzijnsinbreuken.

Het artikel 64 is gebaseerd op het artikel 34 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, met dien verstande dat verschillende actualisaties werden aangebracht.

Zo wordt er gepreciseerd dat het bezoek van lokalen die tot woning dienen ook kan zonder verlof van de rechter in de politierechtbank, mits toestemming van diegene die het werkelijk genot over dezen lokalen heeft of op zijn vraag. Verder wordt verduidelijkt dat de bevoegde overheidspersonen alle maatregelen kunnen treffen of opleggen om de naleving van de dierenwelzijnsreglementering te verzekeren. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opleggen van een verplichting om beschutting te voorzien voor weidedieren etc, maar ook om het zelf treffen van maatregelen, bv. het vorderen van een dierenarts of afvoeren van kadavers. Er wordt hierbij bepaald dat de eventuele kosten hiervoor ten laste van het Departement zullen verhaald worden op de verantwoordelijke van het dier.

Nieuw is verder dat de bevoegde overheidspersonen de bevoegdheid krijgen om ook een proces-verbaal op te stellen voor overtredingen op de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 die vastgesteld worden door officiële controle-instanties in het buitenland maar begaan in het Vlaamse Gewest, zoals het laten vervoeren van niet-transportwaardige dieren naar slachthuizen in het buitenland. In dit geval zijn er geen eigen vaststellingen van de Vlaamse bevoegde overheidspersonen noodzakelijk.

Bovendien wordt de termijn voor het verzenden van een afschrift van het proces verbaal aan de overtreder op 15 dagen na afsluiten van het proces-verbaal gebracht (ipv na de vaststelling). Bij gebreke aan het (tijdig) toesturen van een afschrift van het proces verbaal, vervalt de bijzondere bewijskracht ervan. De bijzondere bewijskracht houdt in dat het proces-verbaal bewijskracht heeft tot het tegenbewijs is geleverd. Dit betekent dat de bewijslast in hoofde van de verdachte ligt, waardoor hij het tegendeel moet bewijzen van datgene waarvan hij wordt verdacht. Een loutere ontkenning van de inhoud van het proces-verbaal volstaat hiervoor niet. Het bewijs van het tegendeel is niet aan bijzondere formaliteiten gebonden. Het tegenbewijs m.b.t. het proces-verbaal met bijzondere bewijswaarde kan in elk geval en via alle regelmatige middelen worden aangebracht, o.a. door vermoedens of op basis van nieuwe elementen, voortvloeiende uit andere gegevens van het dossier. Hoe dan ook beoordeelt de rechter vrij de elementen van het tegenbewijs. Deze bijzondere bewijswaarde geldt uitsluitend voor (1) de materiële, zintuiglijke vaststellingen die de verbalisant zelf heeft gedaan, en (2) met betrekking tot de misdrijven waarvoor hij de bijzondere vaststellingsbevoegdheid heeft, waardoor de rechten van de beklagde niet op

onevenredige wijze worden beperkt. De niet-naleving van de bovenvermelde termijn leidt aldus niet tot de nietigheid van het betreffende proces-verbaal. De onregelmatigheid zal er alleen toe leiden dat het proces-verbaal in kwestie zijn bijzondere bewijswaarde verliest. Het zal nog enkel gelden als inlichting, waarvan de rechter de geloofwaardigheid beoordeelt.

Tot slot wordt strafbaar gesteld hij die de in dit artikel vermelde bevoegdheden van de bevoegde overheidspersonen verhindert. Dit is nodig teneinde de toezichtrechten van deze te waarborgen en een effectieve handhaving mogelijk te maken wanneer deze verhinderd wordt.

Artikel 65

Paragraaf 1

Artikel 65 heeft betrekking op de inzet van zelfstandige dierenartsen voor het toezicht op de naleving van de dierenwelzijnsreglementering in slachthuizen, grensinspectieposten, plaatsen van uitgang, landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen, en erkenningsplichtige inrichtingen. Paragraaf 1 bepaalt wat hun bevoegdheden zijn en verleent aan de Vlaamse Regering delegatie om hun opdrachten nader te regelen. De bevoegdheid van deze dierenartsen doet geen afbreuk aan de bevoegdheden van de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1.

Paragraaf 2 + 3

Paragraaf 2 bevat specifieke delegaties aan de Vlaamse Regering voor het regelen van het statuut en de vergoeding van de dierenartsen in kwestie. Voor de opdrachten uitgevoerd door de dierenartsen op de plaatsen, vermeld in paragraaf 1, kan door de Vlaamse Regering een retributie worden opgelegd aan de betrokken slachthuizen, bedrijven en inrichtingen. Het gaat hierbij om retributies die geheven worden voor een individuele prestatie t.o.v. de betrokkene waarbij de vastgestelde bedragen een louter vergoedend karakter hebben. Ten slotte wordt verduidelijkt dat de vaststellingen van deze dierenartsen als basis kunnen worden gebruikt bij de opmaak van de processen-verbaal door de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1. Dergelijke dierenartsen genieten immers geen ambtenarenstatuut en zijn evenmin beëdigd zodat de door hen opgestelde documenten niet dezelfde bewijswaarde hebben als de processen-verbaal, opgesteld door de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1.

Het artikel 65 is gebaseerd op het artikel 34ter van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat bepaald wordt dat deze dierenartsen ook kunnen aangesteld worden om de naleving van de dierenwelzijnsreglementering na te gaan in landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren en handelaarsstallen. Nieuw is ook dat zij de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken, kunnen bevelen. Bijvoorbeeld, naar aanleiding van het overmatig gebruik van de elektrische prikkelaar, dan wel het voortdoen met de slachtactiviteiten van de dieren terwijl de bedwelmingsapparatuur defecten vertoont. Er kan ook gedacht worden aan het bevelen een dier onmiddellijk te doden dat aan het lijden is. Dit laatste geeft meer slagkracht aan de inzet van deze dierenartsen en laat toe om kort op de bal te spelen bij acute problemen. Nieuw is tenslotte dat bepaald wordt dat deze dierenartsen tevens vaststellingen kunnen doen met audiovisuele middelen en dit zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens (cf. artikel 64, §3, waarbij eenzelfde bevoegdheid ook geldt in hoofde van de in dat artikel vermelde bevoegde overheidspersonen).

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2019 houdende bepaling van de wijze van

aanstelling en vergoeding van de dierenartsen die de dienst aanstelt en houdende de bepaling van de opdrachten die die dierenartsen uitvoeren, behouden hun rechtskracht’.

Artikel 66

Artikel 66 bepaalt de straffen die kunnen opgelegd worden bij overtreding van dit decreet of zijn uitvoeringsbesluiten of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake. Inbreuken worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen. Het artikel 66 is identiek aan de strafmaten opgenomen in de artikelen 35, 36, 36bis, en 41, van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring’, en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De straffen en strafmaten in kwestie hebben ook de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023. Het Grondwettelijk Hof oordeelde na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting dat de betrokken straffen en strafmaten o.a. in overeenstemming zijn met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel en met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 34 en 35 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het Hof bevestigde dat *“niet alleen een verhoging, maar ook een gelijkschakeling van de strafmaten een pertinente maatregel is voor inbreuken op het dierenwelzijn”* (cf. rn. B.13.3)

De inhoud van het artikel 38 van de Dierenwelzijnswet werd daarentegen niet mee overgenomen in huidig ontwerp van decreet omdat dit overbodig is. De toepassing van boek I van het Strafwetboek voorzien door voormeld artikel 38, is immers reeds voorzien door artikel 11, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’.

Artikel 67

Artikel 67 bepaalt de strafmaat in geval van herhaling van een overtreding binnen een periode van vijf jaar na een eerdere veroordeling voor een overtreding van de dierenwelzijnsregelgeving. Het artikel 67 is inhoudelijk vrijwel identiek aan de strafmaat opgenomen in het artikel 39 van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring’, en zorgt zo voor de continuïteit van de huidige praktijk, met dien verstande dat de oorspronkelijke tekst taalkundig werd herschreven voor een betere leesbaarheid en juist begrip. Net zoals de bestaande bepalingen in de Dierenwelzijnswet wordt er aldus gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling en wordt er gekozen om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57bis en 565 van het Strafwetboek. De bijzondere wet heeft voorrang op het algemeen systeem van herhaling. De bijzondere wet stelt de algemene wet in de regel buiten werking (cf. adagium *lex specialis derogat legi generali*). Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige strafrechtelijke inbreuken en vereisen in de regel een diergeneeskundige benadering met als gevolg dat een systeem van bijzondere herhaling aan de orde is.

Tenslotte, net zoals de straffen en strafmaten, vermeld in het artikel 66, heeft ook de straf en strafmaat inzake recidive de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer

114/2023 van 20 juli 2023 (zie rns. B.22 t.e.m. B.27). Het Hof oordeelde onder andere dat: *"Artikel 6 van het bestreden decreet strekt ertoe de herhaling te bestraffen, met andere woorden het geval waarin de dader van een eerste misdrijf, die wegens dat feit is gestraft, een tweede pleegt. Aangezien zij doorgaans als een verzwarende omstandigheid kan worden beschouwd en aangezien zij getuigt van de ondoeltreffendheid van de eerste straf om de veroordeelde ertoe aan te sporen de wet na te leven, verantwoordt de herhaling de toepassing van een strengere straf (vergelijk met betrekking tot artikel 56, tweede lid, van het Strafwetboek, arrest nr. 185/2014 van 18 december 2014, ECLI:BE:GHCC:2014:ARR.185, B.9).... De bestreden bepaling heeft geen onevenredige gevolgen "* (rns. B.25 + B.26.1)

Artikel 68

Artikel 68 bepaalt dat de rechtbank naast de straffen voorzien in de artikelen 66 en 67 ook veiligheidsmaatregelen kan nemen, met name het tijdelijk of definitief sluiten van de inrichting waarin de overtredingen werden gepleegd, en het verbieden om nog dieren te houden. Het artikel 68 is gebaseerd op de artikelen 37 en 40 van de Dierenwelzijnswet, zoals gewijzigd middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', met dien verstande dat enkele actualisaties werden aangebracht. Vooreerst werd een belangrijke toevoeging aangebracht om tegemoet te komen aan een legistische onduidelijkheid. In de praktijk wordt namelijk vastgesteld dat soms wordt geprobeerd het door de rechter opgelegde verbod om dieren te houden te omzeilen door de dieren naderhand gewoonweg te registreren op andermans naam zonder dat deze dieren bij de initiële veroordeelde houder verhuizen naar de zogenaamde nieuwe houder. Hetzelfde gebeurt ook door deze dieren bijvoorbeeld op naam van een medebewoner te zetten. Om de reikwijdte van het verbod te verduidelijken, werd de volgende zinssnede toegevoegd aan het punt 2° : *"... ook indien de dieren niet op naam van de overtreder zijn geregistreerd of naderhand geregistreerd zouden worden"*. Het gaat met name om het feitelijk houden van dieren dat dan verboden wordt. Nieuw is tevens de mogelijkheid voor de rechtbank om ook het aantal dieren van een of meerdere soorten dat men mag houden tijdelijk of definitief te beperken. Daar er in het verleden soms onduidelijkheid bestond over de kwalificatie van deze maatregelen, is nu verduidelijkt dat het om veiligheidsmaatregelen gaat.

Artikel 69

Artikel 69 heeft heel specifiek betrekking op diereengevechten of -schietoefeningen en bepaalt dat in dit geval de rechtbank de verbeurdverklaring beveelt van de inzetten, het entreegeld en de voorwerpen of installaties die voor die gevechten of die schietoefeningen werden gebruikt. Het artikel 69 is identiek aan hetgeen bepaald is in het artikel 43, tweede lid, van de Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 70 + 71

Bij overtreding van de dierenwelzijnsreglementering bezorgt de ambtenaar of ambtenaren binnen het Departement Omgeving, daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering, het dossier aan de Procureur des Konings (zie ook artikel 64, §5). Binnen de termijn van drie maanden na de verzending van het proces-verbaal aan het Openbaar-Ministerie kan er door deze beslist worden om hetzij tot strafrechtelijke vervolging of tot seponering over te gaan hetzij dat door de ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, tot de bestuurlijke afhandeling kan worden overgegaan. Als er tot seponering wordt overgegaan, is er geen bestuurlijke afhandeling mogelijk. De bovenvermelde ambtenaren worden door het Openbaar Ministerie op de hoogte gebracht van deze beslissing. Bij gebreke aan beslissing

binnen deze termijn van drie maanden vervalt de strafvordering en kan tot bestuurlijke afhandeling overgegaan worden.

De bovenvermelde ambtenaar heeft vervolgens de volgende bestraffingsmogelijkheden:

- 1) Hij kan een administratieve geldboete opleggen aan de overtreder.;
- 2) Hij kan een alternatieve sanctie aan de overtreder voorstellen. Deze alternatieve sanctie kan bestaan uit een van de volgende limitatief opgesomde voorstellen: a) het volgen van een door het Departement georganiseerde of goedgekeurde vorming; b) het uitvoeren van een taakstraf, bijvoorbeeld helpen in een dierenasiel. Deze bedraagt minstens 20 uren en maximaal 45 uren (cf. art. 37quinquies, §2 Strafwetboek); en c) verplichte professionele begeleiding door een instantie of persoon aangeduid door het Departement om het vastgestelde dierenwelzijnsprobleem te verhelpen, bv. structurele bedrijfsbegeleiding door gespecialiseerde dierenartsen of professionele organisaties;

De artikelen 70 en 71 zijn gebaseerd op hetgeen bepaald is in het artikel 41bis van de Dierenwelzijnswet met enkele belangrijke nieuwigheden. Nieuw is vooreerst dat alle dossiers naar de Procureur des Konings worden gestuurd. Er kan pas tot bestuurlijke afhandeling overgegaan worden hetzij bij gebreke aan reactie vanwege de Procureur des Konings binnen een vervaltermijn van drie maanden hetzij als er binnen die termijn door de Procureur des Konings wordt kennis gegeven dat tot bestuurlijke (of administratieve) afhandeling kan overgegaan worden. Er wordt hierbij voorzien dat er met het Openbaar Ministerie een protocol kan afgesloten worden, waarin wordt overeengekomen om bepaalde misdrijven in beginsel altijd bestuurlijk te vervolgen. In zo'n protocol kan bv. ook worden overeengekomen dat wat betreft de misdrijven die aan het Openbaar Ministerie worden overgemaakt, het uitblijven van een reactie van deze laatste binnen drie maanden gelijkstaat aan een seponering. Nieuw is tevens de invoering van de mogelijkheid voor de ambtenaar daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering om overtredingen op alternatieve wijze te sanctioneren. Taak- en leerstraffen kunnen immers een belangrijke rol spelen in het op weg zetten van de betrokkene naar een duurzame gedragsverandering. Zo kunnen in het kader van de uitvoering van een taak- en leerstraf aan overtreders gedragsalternatieven worden aangeboden zodat zij tijdens de sanctie-uitvoering de gewenste inzichten en vaardigheden over het omgaan met dieren meekrijgen. Het gewenste gedrag wordt met andere woorden meteen aangeleerd. Nieuw is ook dat, wanneer de bevoegde ambtenaar een administratieve geldboete oplegt aan de overtreder, het dossier bij uitblijven van betaling niet naar de Procureur des Konings wordt teruggestuurd, maar dat het dossier het spoor volgt van een gedwongen tenuitvoerlegging. Op deze manier wordt gekozen voor het "una via-principe". Dit wil zeggen, indien door het Openbaar Ministerie gekozen wordt voor een afhandeling door het Departement Omgeving, dan vervalt de strafvordering en blijft het dossier binnen het administratieve spoor. Indien voor een strafrechtelijke afhandeling wordt gekozen, dan blijft het dossier binnen het strafrechtelijke spoor. Niemand kan met andere woorden voor eenzelfde feit twee maal bestraft worden (cf. het non bis in idem beginsel).

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 20 september 2005 'houdende uitvoering van artikel 41bis van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, behouden hun rechtskracht'. Gelet op de wijzigingen die met huidig ontwerpdecreet worden ingevoerd, is er wel nood aan een wijziging van het KB in kwestie.

Het bevoegd administratief rechtscollege tegen de beslissingen tot betaling van een administratieve geldboete is de Raad van State.

Artikel 72

Artikel 72 bepaalt dat in geval van overtredingen op de dierenwelzijnswetgeving dieren administratief in beslag genomen kunnen worden en indien nodig ondergebracht kunnen worden in een geschikte opvangplaats. Er worden modaliteiten voorzien voor de vergoeding van de kosten voor opvang en verbonden aan opvang wanneer het dier wordt ondergebracht in een erkend dierenasiel. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de nadere regels hiervoor te bepalen. Binnen de twee maanden na de inbeslagname moet het Departement de bestemming van de in beslag genomen dieren bepalen. Naast levende dieren kunnen ook de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de overtreding of die gediend hebben om de overtreding te plegen of die bestemd waren om de overtreding te begaan, administratief in beslag genomen worden en vernietigd worden. De verantwoordelijke van het dier is een vergoeding verschuldigd voor de kosten verbonden aan de in dit artikel vermelde maatregelen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de procedure hiervoor vast te leggen.

Het artikel 72 is in hoofdzaak identiek aan het artikel 42 van de Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om: a) het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2021 'over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren', en b) het ministerieel besluit van 26 april 2021 'tot vaststelling van de regels voor de vergoeding voor de opvang van inbeslaggenomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren'. Nieuw is dat verduidelijkt wordt dat wanneer een bestemmingsbeslissing genomen wordt over het levend dier dat in beslag werd genomen en beslist wordt dat het dier terug kan gegeven worden aan de verantwoordelijke van het dier hieraan voorwaarden kunnen verbonden worden. Tevens wordt verduidelijkt dat als dieren niet worden opgevangen in een erkend dierenasiel naar aanleiding van een inbeslagname een vergoeding voor de opvang en voor de kosten verbonden aan de opvang dan zal betaald worden aan de betrokken natuurlijke persoon of rechtspersoon die instond voor de opvang. Tenslotte wordt er in paragraaf 7 in een uitdrukkelijke delegatie voorzien aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van het bedrag van de verschuldigde kosten vermeld in de bewuste paragraaf en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan.

Het bevoegd administratief rechtscollege tegen de bestemmingsbeslissingen is de Raad van State.

Artikel 73 tot en met 75

De bepalingen, vermeld in deze artikelen, zijn geïnspireerd op en in grote mate gelijklopend met de artikelen 16.5.2 tot en met 16.5.4 van het hoofdstuk V 'Inning en invordering van verschuldigde bedragen' van titel XVI van het DABM. Er werd geopteerd om een gelijkaardige regeling in te voeren in de Dierenwelzijnswet en deze ook te behouden in de Codex.

Deze artikelen bevatten een gedwongen invorderingsprocedure indien de overtreder de administratieve geldboete, vermeld in het artikel 70, §1, en/of de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en artikel 72, §6 en §7, niet vrijwillig betaalt. Een ambtenaar aangewezen door de Vlaamse Regering zal belast worden met het viseren en het uitvoerbaar verklaren van de dwangbevelen. Hierna kan met toepassing van het gemeenrechtelijk procesrecht worden overgegaan tot gedwongen tenuitvoerlegging en bewarend beslag. De bevoegde ambtenaar kan er ook voor kiezen de verschuldigde bedragen (de administratieve geldboete of de kosten vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en artikel 72, §6 en §7) niet in te vorderen, als de invorderingskosten hoger zijn dan

het te betalen bedrag of wanneer men geen overtreder kan aanduiden aan wie de kosten moeten worden aangerekend. Tevens kan de ambtenaar in kwestie beslissen over de gemotiveerde verzoeken tot uitstel of spreiding van betaling van de overtreder.

De artikelen 73 tot en met 75 zijn in hoofdzaak identiek aan wat bepaald is in het artikel 42bis tot en met 42quater van de Dierenwelzijnswet en zorgen zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, met name de aanstelling van de bevoegde ambtenaren, behouden hun rechtskracht. Nieuw is dat de gedwongen invorderingsprocedure nu niet enkel mogelijk is voor de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 72, §6 (oud artikel 42, §5 van de Dierenwelzijnswet), maar nu ook wordt mogelijk gemaakt bij nalaten van het betalen van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, en tevens van de verschuldigde kosten vermeld in de artikelen 64, §2, zevende lid, en 72, §7.

Hoofdstuk 13 - Bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens

Artikel 76

Artikel 76 bevat bepalingen in omzetting van de algemene verordening gegevensbescherming. In de eerste paragraaf wordt gespecificeerd wie de verwerkingsverantwoordelijke is van persoonsgegevens, op welke categorieën van personen de verwerking van persoonsgegevens betrekking heeft, en verder op welke categorieën van persoonsgegevens de verwerking ervan betrekking heeft in het kader van het ontwerpdecreet. De tweede paragraaf heeft betrekking op de maximale bewaringstermijn voor persoonsgegevens die op basis van dit decreet worden verwerkt. De derde paragraaf tenslotte verleent een delegatie aan de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen voor de verwerking van de persoonsgegevens, de beveiliging van die gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. De Vlaamse Regering kan ook de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader omschrijven.

Artikel 77

Artikel 77 van het ontwerpdecreet voorziet in de mogelijkheid voor het bevoegde personeelslid van het Departement om, met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, oftewel de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG', de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden die verder in artikel 77 van het ontwerpdecreet worden bepaald.

Artikel 23, lid 1, AVG laat beperkingen van de reikwijdte van de rechten vermeld in de artikelen 12 tot 22 AVG toe, op voorwaarde dat de beperking de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laat en in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel is ter waarborging van een aantal uitdrukkelijk bepaalde belangen. De beperkingen in kwestie kunnen immers in casu onder andere nodig zijn in het kader van een onderzoek door de inspectiedienst waarbij moet worden voorkomen dat een persoon van wie vermoed wordt dat hij zich schuldig maakt aan een overtreding, moet worden geïnformeerd over het feit dat hij het voorwerp uitmaakt van een onderzoek. De beperkingen zijn dan ook noodzakelijk voor de bescherming van de bovenvermelde belangen, d), e), h) en i) van lid 1 van artikel 23 AVG.

Het artikel 77 is vrijwel identiek aan het artikel 34bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De oorspronkelijke tekst zoals geïntroduceerd in het artikel 34bis van de Dierenwelzijnswet betrof een regeling die n.a.v. de inwerkingtreding van de AVG in de diverse handavingsluiken van Vlaamse regelgeving werd opgenomen, inhoudelijk en in de meeste gevallen zelfs woordelijk identiek is.¹¹ Het ligt voor de hand dat een regeling, die voor alle Vlaamse regelgeving gelijk is, behouden blijft in de nieuwe dierenwelzijnscode. De tekst zoals ze uniform voorkomt in de Vlaamse regelgeving wordt aldus woordelijk overgenomen, met dit verschil dat er rekening wordt gehouden met de opmerking van de VTC inzake een beroep op de punten d), e), h) en i), van artikel 23, lid 1, AVG. Daarnaast wordt de Vlaamse Regering naar aanleiding van een opmerking van de VTC gemachtigd om nadere regels te bepalen.

Hoofdstuk 14 – Wijzigingsbepalingen

Artikel 78 en 79

Voor de toelichting van deze artikelen wordt verwezen naar de toelichting onder het artikel 17, waarmee beide artikelen samengelezen dienen te worden.

Artikel 80

Voor de toelichting van dit artikel wordt verwezen naar de toelichting onder het artikel 19, waarmee het artikel 80 samengelezen dient te worden.

Artikel 81

Dit artikel regelt de opheffing van het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015, dat werd overgenomen in artikel 63 van dit decreet.

Hoofdstuk 15 – Slotbepalingen

Artikel 82 en 83

De artikelen 82 en 83 bevatten overgangsbepalingen voor degene die op 5 mei 2019, de datum van inwerkingtreding van het verbod op het houden van pelsdieren en van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding, dergelijke dieren hield. De houders konden hun activiteit tot 30 november 2023 verderzetten onder de in de artikelen 9bis (voor wat betreft het houden van pelsdieren) en 9quinquies (voor wat betreft de productie van foie gras door middel van dwangvoeding) vermelde voorwaarden. De Vlaamse Regering wordt ertoe gemachtigd om vergoedingen toe te kennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan pelsdierhouderijen en houderijen die dieren hielden voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding die voor 1 december 2023 deze activiteiten stopgezet hebben.

¹¹ Zie het Decreet van 8 juni 2018 'houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)' en het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2019 'tot uitvoering van artikel 190 van het decreet van 8 juni 2018 houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)'.

De artikelen 82 en 83 zijn identiek aan hetgeen bepaald is in het artikel 9quater en artikel 9septies van de Dierenwelzijnswet en zorgen zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 'tot regeling van de vergoeding bij de bedrijfsstopzetting en bedrijfsreconversie van de pelsdierhouderijen en de eenden- of ganzenhouderijen', behouden hun rechtskracht.

Artikel 84

Artikel 84 bepaalt dat de bedwelming bij runderen andere dan kalveren die geslacht worden volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, tijdelijk onmiddellijk na het kelen mag plaatsvinden, tot op de datum dat de Vlaamse Regering bepaalt dat omkeerbare bedwelming voor deze diersoort praktisch toepasbaar is. Deze bepaling is identiek aan artikel 45ter van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met het feit dat voor kalveren de verplichte voorafgaande bedwelming intussen definitief is geworden, en dit bij het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2019 'betreffende het slachten van kalveren'. Middels dit besluit werd bepaald dat de datum waarop de omkeerbare bedwelming voor de kalveren praktisch toepasbaar is, 1 januari 2020 is. Uit onderzoek is verder gebleken dat ook voor volwassen runderen omkeerbare bedwelming praktisch toepasbaar kan zijn. Vooraleer de omkeerbare bedwelmingstechniek in Vlaanderen als wettelijk alternatief kan geïntroduceerd worden voor volwassen runderen, wordt in één of meerdere slachthuizen onderzocht of deze techniek op punt staat in onze praktijkomstandigheden en voor onze landbouwrassen.

Artikel 85

Dit artikel regelt de opheffing van de Dierenwelzijnswet van 14 augustus 1986.

Artikel 86

Artikel 86 bepaalt dat dit decreet in werking treedt op 1 januari 2025 en bevat een opsomming van de artikelen waarvoor een afwijkende datum van inwerkingtreding geldt.

Artikel 87

Dit artikel, en meteen ook het laatste artikel van het ontwerpdecreet, regelt de opheffing van het artikel 10, §4, hetgeen samenvalt met de inwerkingtreding van artikel 10, §3.

Brussel, 16 februari 2024

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS